

- 9) ——— यांनी नदीमुखाशी संचयनामुळे निर्माण झालेल्या भूवैशिष्ट्यास डेल्टा हे नाव दिले.
अ) हिरोडॉटस
ब) अॅरीस्टॉटल
क) डटन
ड) डेव्हीस
- 10) कोबर यांनी पर्वत निर्मितीचे प्रमुख ——— कालखंड ओळखले.
अ) 3
ब) 4
क) 5
ड) 6

ब) रिकाम्या जागा भरा.

06

- 1) ——— यांनी इजिप्तला नाईलची देणगी म्हटले आहे.
- 2) ——— भूकंपलहरी या द्रव्य माध्यमातून प्रवास करत नाही.
- 3) प्रावरण आणि गाभा यांच्या मधील सीमेला ——— विलगता म्हणतात.
- 4) भूसन्नती गिरीजन हा सिद्धांत ——— यांनी मांडला.
- 5) 'एक समान खोलीवर बदलती घनता' ही संकल्पना ——— यांनी मांडली.
- 6) ——— ज्वालामुखीला भूमध्य समुद्राचे दीपगृह म्हणतात.

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) भूरूपशास्त्राचा अर्थ सांगा.
- ब) भूकंपाची कारणे स्पष्ट करा.
- क) समस्थायीत्वाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ड) जैविक विदारण स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) पृथ्वीच्या अंतरंगाचे वर्णन करा.
- ब) प्रस्तरभंगाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) भूरूपशास्त्र विकासातील जेम्स हटन यांचे योगदान सांगा.
- ब) होम्सचा अभिसरण प्रवाह सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.5 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) जगातील भूकंपाच्या प्रदेशाचे वितरण स्पष्ट करा.
- ब) कोबर भूद्रोणीचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.6 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) प्राचीन कालखंडातील भूरूपशास्त्राचा विकास स्पष्ट करा.
- ब) जॉली यांचे समस्थायीत्व बदलचे मत स्पष्ट करा.

प्र.7 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) ज्वालामुखीशी संबंधित भूरूपांचे वर्णन करा.
- ब) समस्थायीत्व बदलची एरीचे मत स्पष्ट करा.

Seat No.	
-----------------	--

M.A./M.Sc. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
GEOGRAPHY
Geomorphology-I (MAG101)

Day & Date: Wednesday, 19-07-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Q.1 and Q.2 are compulsory.
 2) Attempt any three questions from Q. No 3 To Q. No 7.
 3) Figures to the right indicate full marks

- Q.1 A) Choose the correct alternative. 10**
- 1) The principal of uniformitarianism was postulated by _____.
 a) Gilbert
 b) Davis
 c) Hutton
 d) Dutton
  - 2) _____ put forth model of geographical cycle.
 a) Davis
 b) Hutton
 c) Gilbert
 d) Dutton
  - 3) The average density of the earth as a whole is _____.
 a) 3.5
 b) 4.5
 c) 6.5
 d) 5.5
  - 4) The word isostasy was used by _____ for the first time in 1859.
 a) Hutton
 b) Penk
 c) Davis
 d) Dutton
  - 5) The concept of geosynclines was given by _____.
 a) Hall & Dana
 b) Weber
 c) Wegner
 d) Davis
  - 6) The thermal convection current theory was put forth by _____.
 a) Kober
 b) Holms
 c) Dana
 d) Dutton
  - 7) The volcano, that have no indication of further eruption is called _____.
 volcano.
 a) Active
 b) Dormant
 c) Extinct
 d) All above
  - 8) Hydration is _____ type of weathering.
 a) Mechanical
 b) Biological
 c) Chemical
 d) None of these
  - 9) _____ named as delta to the depositional feature at the mouth of River.
 a) Herodots
 b) Aristotle
 c) Dutton
 d) Davis
  - 10) Kober has identified _____ major period of mountain building.
 a) 3
 b) 4
 c) 5
 d) 6

B) Fill in the blanks.**06**

- 1) _____ stated that 'Egypt is the gift of Nile'
- 2) _____ Earthquake wave cannot pass through liquid material.
- 3) The boundary between mantle and core is called _____ discontinuity.
- 4) Geosynclinal orogen theory was put forth by _____
- 5) The concept of 'uniform depth with varying density' propounded by _____.
- 6) _____ Volcano is known as a light house of the Mediterranean Sea.

Q.2 Answer the following.**16**

- 1) State the meaning of geomorphology.
- 2) Explain the causes of earthquakes.
- 3) Explain the concept of isostasy.
- 4) Explain the biological weathering.

Q.3 Answer the following.**16**

- a) Describe interior structure of the earth.
- b) Explain the Type of faults.

Q.4 Answer the following.**16**

- a) Give the contribution of James Hutton in the development of geomorphic thought.
- b) Explain the Holmes conventional current theory.

Q.5 Answer the following.**16**

- a) Explain the distribution of earthquakes regions in the world.
- b) Explain the geosynclinals theory of Kober.

Q.6 Answer the following.**16**

- a) Explain the development of geomorphic thought in the ancient period.
- b) Explain the view of Joly about isostasy.

Q.7 Answer the following.**16**

- a) Describe the landform associate with the volcanoes.
- b) Explain the view of Airy about isostasy.

Seat No.	
----------	--

M.A./M.Sc. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
GEOGRAPHY
Climatology-I (MAG102)

Day & Date: Thursday, 20-07-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) प्रश्न 1 व 2 आवश्यक आहेत.

- 2) प्रश्न 3 ते 7 पैकी कोणतेही तीन सोडवा.
- 3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
- 4) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
- 5) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. 10

- 1) सूर्याच्या पृष्ठभागाचे तापमान सुमारे ——— अंश से. आहे.

अ) 2500	ब) 3000
क) 6000	ड) 5000
- 2) उष्ण, थंड, स्थिर आणि ——— असे वायुराशी सीमांचे चार प्रकार आहेत.

अ) खंडीय	ब) सागरी
क) प्रतिबंधीत	ड) विषुववृत्तीय
- 3) पश्चिम घाटाच्या पश्चिम उतारावर ——— पाऊस पडतो.

अ) आरोह	ब) प्रतिरोध
क) आवर्त	ड) प्रत्यावर्त
- 4) स्थितांबरात उंचीनुसार तापमान ———

अ) वाढत जाते	ब) कमी होत जाते
क) साधारण राहते	ड) स्थिर राहते
- 5) कोरिऑलीस प्रेरणा ——— निर्माण होतो.

अ) पृथ्वीचे परिवलन	ब) असंतुलन तापमान
क) असंतुलन वायुभार	ड) बाष्पाचे वजन
- 6) धुके हे एक ——— स्वरूप आहे.

अ) उष्णतेचे	ब) वृष्टीचे
क) वाऱ्याचे	ड) आद्रर्तचे
- 7) ठराविक तापमानावर विशिष्ट आकारमानाच्या हवेत सामावलेल्या बाष्पाच्या एकूण वजनाला ——— आर्द्रता म्हणतात.

अ) निरपेक्ष	ब) सापेक्ष
क) विशिष्ट	ड) वातावरणीय

- 8) — स्थितीमध्ये पृथ्वी सूर्यापासून फार दूर असते.
 अ) अपसूर्य ब) उपसूर्य
 क) विशिष्ट ड) सापेक्ष
- 9) — मध्ये उष्ण कटिबंधीय विशाल चक्री वादळाना "हरिकेन" म्हणतात.
 अ) जर्मनी ब) फ्रान्स
 क) चीन ड) भूतान
- 10) खामसीन, हरमॅटन, सॅमून आणि झोंडा हे — वारे आहेत.
 अ) स्थानिक ब) ग्रहीय
 क) व्यापारी ड) ध्रुवीय

ब) रिकाम्या जागा भरा.

06

- 1) ध्रुवीय प्रदेशात — वायुराशींची निर्मिती होते.
- 2) "मेसोस्फियर" हा वातावरणातील — थराचा उपथर आहे.
- 3) शुष्क अँडीयाबेटीक न्हास दर — इतका असतो.
- 4) मान्सून निर्मितीची औष्णिक संकल्पना — यांनी मांडली.
- 5) आरोह प्रकारचा पाऊस — प्रदेशात पडतो.
- 6) वातावरणात — वायुचे प्रमाण 78.08 % आहे.

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) वातावरणाचे घटक स्पष्ट करा.
- ब) स्थानिक वाऱ्याचे वर्णन करा.
- क) सांद्रीभवनाची संकल्पनाची चर्चा करा.
- ड) समशीलतोष्ण कटीबंधीय आवर्ताचे वितरण स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) तापमानाचे वितरण स्पष्ट करा.
- ब) मान्सून वाऱ्याच्या निर्मितीचे वर्णन करा.

प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) हवेच्या दाबाचे वितरण स्पष्ट करा.
- ब) सौरशक्तीच्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र.5 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) वृष्टीच्या विविध प्रकाराची चर्चा करा.
- ब) ग्रहीय वाऱ्याचे सविस्तर वर्णन करा.

प्र.6 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

अ) वायुराशीचे प्रकार स्पष्ट करा.

ब) आर्द्रतेची व्याख्या सांगून आर्द्रतेच्या प्रकारची चर्चा करा.

प्र.7 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

अ) पृथ्वीच्या औष्णिक संतुलनाचा सविस्तर आढावा घ्या.

ब) उष्ण कटीबंधीय आवर्ताचे वितरण स्पष्ट करा.

Seat
No.

M.A./M.Sc. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
GEOGRAPHY
Climatology-I (MAG102)

Day & Date: Thursday, 20-07-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Q.1 and Q.2 are compulsory.
 2) Attempt any three questions from Q. No 3 To Q. No 7.
 3) Figures to the right indicate full marks
 4) Use of Stencils is allowed.
 5) Draw neat diagrams wherever necessary.

- Q.1 A) Choose the correct alternative. 10**
- 1) The surface temperature of Sun is around _____ degree Celsius.
    - a) 2500
    - b) 3000
    - c) 6000
    - d) 5000
  - 2) Warm, Cold, Stationary _____ are the four types of fronts.
    - a) Continental
    - b) Maritime
    - c) Occluded
    - d) Equatorial
  - 3) The Western slope of Western Ghats receives _____ rainfall.
    - a) Convectional
    - b) Orographic
    - c) Cyclonic
    - d) Anti-cyclonic
  - 4) In Stratosphere temperature ----- with increasing height.
    - a) Increases
    - b) Decreases
    - c) Normal
    - d) Constant
  - 5) Coriolis force is produced by the _____.
    - a) Rotation of the earth
    - b) Imbalance temperature
    - c) Imbalance atmospheric pressure
    - d) Weight of moisture
  - 6) Frost is one of the forms of _____.
    - a) Heat
    - b) Precipitation
    - c) Wind
    - d) Humidity
  - 7) The total weight of moisture content per volume of air at definite temperature is called _____ humidity.
    - a) Absolute
    - b) Relative
    - c) Specific
    - d) Atmospheric
  - 8) In _____ condition earth is far away from the Sun.
    - a) Aphelion
    - b) Perihelion
    - c) Specific
    - d) Relative
  - 9) The extensive tropical cyclones are called as "Hurricanes" in _____.
    - a) Germany
    - b) France
    - c) China
    - d) Bhutan
  - 10) Khamsin, Harmattem, Samoon and zonda these are winds.
    - a) Local
    - b) Planetary
    - c) Trade
    - d) Polar

B) Fill in the blanks.**06**

- 1) _____ Air masses originated in the Polar region.
- 2) “Mesosphere” is sub layer of _____ layer of the atmosphere.
- 3) The dry adiabatic lapse rate is _____
- 4) The thermal concept of origin of Monsoon was propounded by _____.
- 5) Convictional type of rainfall takes place in _____ region.
- 6) _____ gas constitutes about 78.08% of the total atmospheric volume.

Q.2 Answer the following questions.**16**

- 1) Explain the Composition of Atmosphere.
- 2) Describe the Local Winds.
- 3) Discuss the concept of Condensation.
- 4) Explain the distribution of temperate cyclone.

Q.3 Answer the following questions.**16**

- a) Explain the distribution of temperature.
- b) Describe the Mechanism of Monsoon Winds.

Q.4 Answer the following questions.**16**

- a) Explain the distribution of Atmospheric Pressure.
- b) Explain the factors affecting distribution of Insolation.

Q.5 Answer the following questions.**16**

- a) Discuss the different types of Precipitation.
- b) Explain in details the planetary winds.

Q.6 Answer the following questions.**16**

- a) Explain the types of Air masses.
- b) Define humidity and discuss the types of humidity.

Q.7 Answer the following questions.**16**

- a) Give the detailed account of heat budget of the earth.
- b) Explain the distribution of tropical cyclone.

Seat No.	
----------	--

M.A./M.Sc. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
GEOGRAPHY

Oceanography & Geohydrology (MAG103)

Day & Date: Friday, 21-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) प्रश्न 1 व प्र. 2 आवश्यक आहेत.
2) प्रश्न 3 ते 7 पैकी कोणतेही तीन सोडवा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. 10

- 1) सागरविषयाचा शास्त्रीय अभ्यास करणाऱ्या विद्याशाखेस ---- म्हणतात.
अ) हवामानशास्त्र   ब) सागरविज्ञान
क) भूरूपशास्त्र   ड) यापैकी नाही
- 2) पृथ्वीवरील महासागराची क्षारता दर हजारी ---- टक्के असते.
अ) 32   ब) 34
क) 35   ड) 37
- 3) भूमिजन्य निक्षेप प्रामुख्याने ---- या प्रदेशात आढळतात.
अ) समुद्रबुड जमीन व खंडात उतार
ब) खोल सागरी मैदानर
क) महासागरी गर्त
ड) यापैकी नाही.
- 4) एल निनोला सर्वसाधारणपणे ---- म्हणतात.
अ) ख्रिस्तबाळ   ब) तरुण बहीण
क) मोठी बहीण   ड) वरीलपैकी सर्व
- 5) समुद्रबूड जमिनीची खोली ---- फॅदम असते.
अ) 100   ब) 200
क) 250   ड) 300
- 6) सागरजलाची घनता ---- वाढत जाते.
अ) विषुववृत्तापासून ध्रुवाकडे   ब) ध्रुवापासून विषुववृत्ताकडे
क) पूर्वेकडून पश्चिमेकडे   ड) पश्चिमेकडून पूर्वेकडे
- 7) ---- प्रवाह हा थंड सागरी प्रवाह आहे.
अ) हम्बोल्ट   ब) कॅनरी
क) फॉकलँड   ड) वरील सर्व
- 8) सर्व महासागराच्या एकूण क्षेत्रफळापैकी सर्वात जास्त क्षेत्र ---- ने व्यापलेले आहे.
अ) समुद्रबूड जमीन   ब) खंडांत उत्तर
क) सागरी मैदान   ड) यापैकी नाही

- 9) पेरू प्रवाह आणि हम्बोल्ट प्रवाह ---- प्रदेशाजवळून वाहतात.
 अ) दक्षिण अमेरिका   ब) उत्तर अमेरिका
 क) आफ्रिकेचा पश्चिम प्रवाह   ड) यापैकी नाही.
- 10) सागरजलाच्या तापमानावर परिणाम करणारे मुख्य घटक ---- आहे.
 अ) अक्षांश   ब) प्रचलित वारे
 क) समुद्र प्रवाह   ड) यापैकी सर्व

ब) रिकाम्या जागा भरा.

06

- 1) जमिनीचा भाग संपल्यानंतर जी जमीन सागरामध्ये जाते, तिला ---- म्हणतात.
- 2) हिंदी महासागरातील ---- हि सर्वात खोल गर्त आहे.
- 3) सागराच्या 1000 ग्रॅम पाण्यात किती क्षार आहेत, त्यास ---- म्हणतात.
- 4) एल निनोचा सागरी प्रवाह ---- आहे.
- 5) सागरजलाचे तापमान खोलीनुसार ---- असते.
- 6) सर्व महासागरांच्या एकूण क्षेत्रफळाच्या ---- टक्के भाग हा भूखंड उताराने व्यापलेला आहे.

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) ग्लोबिजेरिना ऊझ (निक्षेप)
- ब) सागरीजलाची क्षारता स्पष्ट करा.
- क) एल निनो प्रवाह स्पष्ट करा.
- ड) सॅच्युरेशन झोन (विभाग)

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) अटलांटिक महासागरातील सागरी प्रवाहांचा आढावा घ्या.
- ब) सागरीय निक्षेपांचे वर्गीकरण करा.

प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) सागरजल तापमानाचे वितरण स्पष्ट करा.
- ब) जलभेद्य खडकाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.5 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) सागरी प्रवाहांच्या निर्मितीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- ब) सागरतळावरील भूदृष्ये स्पष्ट करा.

प्र.6 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) सागरजलाच्या क्षारतेचे वितरण स्पष्ट करा.
- ब) एरिएशन झोन (विभाग) म्हणजे काय?

प्र.7 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- अ) प्रवाळ खडकांच्या वाढीची भौगोलिक परिस्थिती सांगून प्रवाळ खडकांचे प्रकार सांगा.
- ब) महासागर एक अन्न आणि खनिज संसाधनाचे भांडार यावर सविस्तर चर्चा करा.

Seat
No.

M.A./M.Sc. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
GEOGRAPHY

Oceanography & Geohydrology (MAG103)

Day & Date: Friday, 21-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Q.1 and Q.2 are compulsory.
2) Attempt any three questions from Q. No 3 To Q. No 7.
3) Figures to the right indicate full marks

Q.1 A) Choose the correct alternative. 10

- 1) The faculty that studies oceanography scientifically is called _____.
a) Meteorology   b) Oceanography
c) Geomorphology   d) None of these
- 2) The salinity of the Earth's oceans is per thousand _____ percent.
a) 32   b) 34
c) 35   d) 37
- 3) Geological deposits are mainly found in the region of _____.
a) Submarine land and continental shelf
b) Deep ocean floor
c) Oceanic trough
d) None of these
- 4) El Nino is commonly called as _____.
a) Christ child   b) Younger sister
c) Elder sister   d) All of the above
- 5) The average depth of seabed land is _____ fathoms.
a) 100   b) 200
c) 250   d) 300
- 6) The density of ocean water increases _____.
a) From equator to pole   b) From pole to equator
c) From east to west   d) From west to east
- 7) _____ current is a cold ocean current.
a) Humboldt   b) Canaries
c) Falkland   d) All of the above
- 8) Out of the total area of all the oceans, the largest area is covered by _____.
a) Submarine land   b) Continental shelf
c) Sea plain   d) None of these
- 9) The Peru Stream and the Humboldt Stream flow near the _____ region.
a) South America   b) North America
c) West Coast of Africa   d) None of these
- 10) The main factor affecting the temperature of sea water is _____.
a) Latitude   b) Prevailing winds
c) Ocean currents   d) All of these

B) Fill in the blanks. 06

- 1) The land which goes into the ocean after the end of land is called _____.
- 2) It is the deepest trough in the Indian Ocean _____.
- 3) How many salts are there in 1000 grams of sea water, it is called _____.
- 4) The ocean current of El Nino is_____.
- 5) The temperature of sea water varies depending on the depth _____.
- 6) _____ percent of the total area of all oceans is covered by land slope.

Q.2 Answer the following. 16

- a) Globigerina Ooze (Deposit)
- b) Explain the Salinity of sea water.
- c) Explain El Nino current.
- d) Saturation Zone (Section)

Q.3 Answer the following. 16

- a) Review the ocean currents in the Atlantic Ocean
- b) Classify marine deposits

Q.4 Answer the following. 16

- a) Explain the distribution of sea water temperature.
- b) Explain the types of Aquifers.

Q.5 Answer the following. 16

- a) Explain the factors affecting the formation of ocean currents.
- b) Explain seabed landforms.

Q.6 Answer the following. 16

- a) Explain the distribution of salinity of sea water.
- b) What is aeration zone?

Q.7 Answer the following. 16

- a) State the types of coral rocks giving the geographical conditions of growth of coral rocks
- b) Discuss in detail that ocean is a reservoir of food and mineral resources.

- 9) निग्रोर्डच्या त्वचेचा वर्ण ---- असतो.
अ) लाल ब) निळा
क) पिवळा ड) काळा
- 10) ---- हा युरोप खंडातील सर्वात मोठा धर्म आहे.
अ) हिन्दू ब) इस्लाम
क) ख्रिश्चन ड) बौद्ध

ब) रिकाम्या जागा भरा.**06**

- 1) बुशमेन हे ---- वंशातील लोक आहेत.
2) माल्थसच्या मते लोकसंख्येची वाढ ---- श्रेणीने होते.
3) 2011 च्या आकडेवारीनुसार भारताची एकूण लोकसंख्या ---- कोटी होती.
4) जागतिक लोकसंख्या वितरण अतिशय ---- आहे.
5) ---- हा देवाची आराधना करण्याचा एक मार्ग आहे.
6) H.D.I चे विस्तारित रूप सांगा.

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.**16**

- अ) मानवी भूगोलाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
ब) नागरी वसाहतीची कार्ये स्पष्ट करा.
क) हिंदु धर्मावर चर्चा करा.
ड) जन्मदर व मृत्युदर यांच्यातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.**16**

- अ) ग्रामीण वसाहतीची कार्ये सोदाहरण स्पष्ट करा.
ब) ख्रिश्चन धर्म सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.**16**

- अ) जागतिक प्रमुख मानवी वंश वर्णन करा.
ब) जागतिक लोकसंख्या वितरणाचे वर्णन करा.

प्र.5 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.**16**

- अ) माल्थस यांचा लोकसंख्या वाढ सिद्धांत स्पष्ट करा.
ब) मानवी वसाहतीचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.6 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.**16**

- अ) सांस्कृतिक निश्चयवाद संकल्पनेवर सविस्तर चर्चा करा.
ब) संभववाद संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.7 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.**16**

- अ) लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा.
ब) मानवी विकास निर्देशकांचे निर्देशक यावर चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

M.A./M.Sc. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
GEOGRAPHY
Human Geography (MAG108)

Day & Date: Saturday, 22-07-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Q.1 and Q.2 are compulsory.
 2) Attempt any three questions from Q. No 3 To Q. No 7.
 3) Figures to the right indicate full marks.
 4) Use of Maps Stencils is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options.

16

- 1) F. Ratzel is the father of _____ geography.
  - a) Physical
  - b) Human
  - c) Political
  - d) Economic
- 2) A book _____ is written by Ratzel.
  - a) Geography
  - b) Anthropogeography
  - c) Erdkunde
  - d) Cosmos
- 3) Human geography is the study of changing relationship between the Unresting _____ and unstable earth.
  - a) Bird
  - b) Animal
  - c) Man
  - d) None of these
- 4) _____ used the term possibilism for the first time.
  - a) Ritter
  - b) Febvre
  - c) G. Taylor
  - d) Sample
- 5) G. Tayler put forth the concept of _____.
  - a) Geography
  - b) Stop and go determinism
  - c) Humanism
  - d) none of these
- 6) A book _____ is written by Blache.
  - a) Principles of human geography
  - b) Human Geography
  - c) Climatology
  - d) Physical Geography
- 7) Charles Darwin published his book Origin of species in _____.
  - a) 1759
  - b) 1789
  - c) 1859
  - d) 1959
- 8) Concept of _____ is developed in Germany country.
  - a) Humanism
  - b) Determinism
  - c) Human development
  - d) None of these
- 9) Skin of negroids is _____ color.
  - a) Red
  - b) Blue
  - c) Yellow
  - d) Black
- 10) _____ is the biggest religion in European continent.
  - a) Hinduism
  - b) Islam
  - c) Christianity
  - d) Buddhism

- B) Fill in the blanks.** **06**
- 1) Bushmen belong to _____ race.
  - 2) According to Malthus the growths of population as per _____ Progression.
  - 3) According to the 2011 figures the total population of India was _____ cores.
  - 4) The distribution of world population is very _____.
  - 5) _____ is way of world worshipping God.
  - 6) State the full form of HDI.
- Q.2 Answer the following questions.** **16**
- 1) Explain the scope of Human Geography.
  - 2) Explain the function of the urban settlement.
  - 3) Discuss the Hindu religion.
  - 4) Explain the difference between birth and death rate.
- Q.3 Answer the following questions.** **16**
- a) Analyse with example the function of rural settlement.
  - b) Explain the Christianity religion in detail.
- Q.4 Answer the following questions.** **16**
- a) Explain the world major human Races.
  - b) Describe the distribution of World Population.
- Q.5 Answer the following questions.** **16**
- a) Explain Malthus theory of population growth.
  - b) Explain the types of human settlement.
- Q.6 Answer the following questions.** **16**
- a) Describe the concept of cultural determinism in detail.
  - b) Explain the concept of possibilism.
- Q.7 Answer the following questions.** **16**
- a) Critically examine Demographic transition theory.
  - b) Discuss the indicators of human development index.

Seat No.	
-------------	--

M.A./M.Sc. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
GEOGRAPHY
Economic Geography (MAG109)

Day & Date: Saturday, 22-07-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) प्रश्न क्र.1 व प्रश्न क्र.2 आवश्यक आहेत.
 2) प्रश्न क्र.3 ते प्रश्न क्र.7 पैकी कोणतेही तीन सोडवा.
 3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. 10
- 1) ——— आर्थिक क्रिया प्राकृतिक पर्यावरणार अवलंबून असतात.
 अ) प्राथमिक ब) द्वितीय
 क) तृतीय ड) चतुर्थ
  - 2) ऑगस्ट लॉश यांनी ——— स्थान या सिद्धांताचा विकास केला.
 अ) न्युनतम किंमत ब) नफा अधिक्क
 क) च्या ऐवजी ड) परस्परावलंबित
  - 3) ——— आर्थिक क्रिया या बाजरावर अवलंबून असतात त्यामुळे त्या शहरी भागात आढळून येतात.
 अ) प्राथमिक ब) द्वितीय
 क) तृतीय ड) चतुर्थ
  - 4) अल्फ्रेड वेबर हे ——— भूगोलतज्ञ होते.
 अ) अमेरिकन ब) रोमन
 क) जर्मन ड) भारतीय
  - 5) ——— ही पुनःनिर्मिती करता येणारी साधनसंपत्ती आहे.
 अ) मृदा ब) दगडी कोळसा
 क) नैसर्गिक तेल ड) वनस्पती
  - 6) ——— यांना आर्थिक भूगोलाचे जनक असे म्हणतात.
 अ) अलेक्झांडर ब) बेरी
 क) जॉन्सन ड) चिशॉल
  - 7) चतुर्थक श्रेणी व्यावसायिकास ——— कॉलर कामगार म्हणून ओळखले जाते.
 अ) लाल ब) निळी
 क) पांढरी ड) गुलाबी
  - 8) ——— हे कमी दर्जाचे कोळसा ऊर्जा साधन आहे.
 अ) पिट्स ब) लिग्नाईट
 क) बिटुमिनस ड) अंध्रासाईट

- 9) ओपेक ही संघटना ----- चा व्यापार करते.
 अ) कोळसा ब) खनिज तेल
 क) लोहखनिज ड) सोने

- 10) 1 जाने ---- पासून डब्ल्यू.टी. ओ. ची अंमलबजावणी सुरु झाली.
 अ) 1993 ब) 1994
 क) 1995 ड) 1996

ब) रिकाम्या जागा भरा.

06

- 1) प्राथमिक आर्थिक क्रियेत गुंतलेल्या लोकाना ---- रंगाच्या कॉलरचे कामगार म्हणून ओळखले जाते.
- 2) ---- हा कोळसा उच्च प्रतिचा समजला जातो.
- 3) डब्ल्यू.टी.ओ. चे विस्तारीत रूप ---- आहे.
- 4) लाकूडतोड हा ---- प्रकारचा आर्थिक व्यवसाय आहे.
- 5) ---- चा उद्योगधंद्याच्या स्थानिकीकरणाचा सिद्धांत न्युनतम खर्चावर आधारित आहे.
- 6) सौदी अरेबिया हा देश प्रामुख्याने ---- या ऊर्जा साधनाचा उत्पादक देश आहे.

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) प्राथमिक आर्थिक क्रियांची वैशिष्ट्ये
- ब) कोळशाचे प्रकार
- क) गॅट व्यापारी संघटना
- ड) साधनसंपत्तीचे प्रकार

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) भारतातील दगडी कोळसा वितरणावर चर्चा करा.
- ब) उल्मनच्या भीसूमी सिद्धांताचे थोडक्यात स्पष्टीकरण द्या.

प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) ऑगस्ट लॉस यांच्या सिद्धांताची तत्वे सांगा.
- ब) ओपेक या व्यापारी संघटनेची ध्येय व उद्दिष्ट्ये सांगा.

प्र.5 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) ऊर्जा संकटाचा वृत्तांत लिहा.
- ब) आर्थिक भूगोलातील दृष्टिकोनाचे (अभ्यास पद्धती) सविस्तर वर्णन करा.

प्र.6 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) उल्मनाच्या वाहतूक प्रतिरूपाचे थोडक्यात स्पष्टीकरण द्या.
- ब) मानवाच्या द्वितीयक आर्थिक क्रिया स्पष्ट करा.

प्र.7 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) गॅटची उद्दिष्ट्ये विशद करा.
- ब) भारतातील खनिजतेल वितरणाचा थोडक्यात वृत्तांत द्या.

Seat No.	
----------	--

M.A./M.Sc. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023

GEOGRAPHY

Economic Geography (MAG109)

Day & Date: Saturday, 22-07-2023

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

- Instructions:** 1) Q.1 and Q.2 are compulsory.
 2) Attempt any three questions from Q. No 3 To Q. No 7.
 3) Figures to the right indicate full marks

Q.1 A) Choose the correct alternative. 10

- 1) _____ activities completely depended on mainly physical environment.
  - a) Primary
  - b) Secondary
  - c) Tertiary
  - d) Quaternary
- 2) August Losch developed a theory of _____.
  - a) Least cost
  - b) Profit maximization
  - c) Substitution
  - d) Interdependence
- 3) _____ activities are market-oriented activities so they are found in the urban area.
  - a) Primary
  - b) Secondary
  - c) Tertiary
  - d) Quaternary
- 4) Alfred Weber was _____ geographer.
  - a) American
  - b) Roman
  - c) German
  - d) Indian
- 5) _____ are a renewable resource.
  - a) Soil
  - b) Coal
  - c) Natural oil
  - d) Plants
- 6) _____ is known as founder of economic geography.
  - a) Alexander
  - b) Berry
  - c) Johnson
  - d) Chishol
- 7) Quaternary activities might be labeled _____ collar worker.
  - a) Red
  - b) Blue
  - c) White
  - d) Pink
- 8) _____ is low grade coal power resource.
  - a) Peat
  - b) Lignite
  - b) Bituminous
  - d) Anthracite
- 9) OPEC is involved in _____ trade.
  - a) Coal
  - b) Petroleum
  - c) Iron-ore
  - d) Gold
- 10) W.T.O. come into practice on 1 Jan _____.
  - a) 1993
  - b) 1994
  - c) 1995
  - d) 1996

B) Fill in the blanks.**06**

- 1) People engaged in primary economic activities may be labeled as _____ collar labour.
- 2) _____ is highest quality of coal.
- 3) WTO stands for _____.
- 4) Lumbering is a _____ type of economic activity.
- 5) Industrial location theory based on least cost is put forward by _____.
- 6) Saudi Arabia is major producer of _____ power resources.

Q.2 Answer the following.**16**

- 1) Characteristics of primary activity.
- 2) Type of Coal.
- 3) GATT trade association.
- 4) Type of Resources.

Q.3 Answer the following.**16**

- a) Explain the coal distribution in India.
- b) Explain in brief about Ullman's tried.

Q.4 Answer the following.**16**

- a) State the principle of August Losch's theory.
- b) Explain the aims and objectives of OPEC.

Q.5 Answer the following.**16**

- a) Give an account of Energy crisis.
- b) Discuss in detail the approaches in Economic Geography.

Q.6 Answer the following.**16**

- a) Explain in brief Ullman's transportation model.
- b) Explain brief Secondary Economic activities.

Q.7 Answer the following.**16**

- a) Explain the objectives of GATT.
- b) Give in brief account of Natural oil (petroleum) distribution in India.

- 10) उतार ऱ्हास हा सिद्धांत ---- यांनी मांडला.
 अ) डेव्हीस
 ब) पेंक
 क) वूड
 ड) किंग
- ब) रिकाम्या जागा भरा. 06
- 1) ---- यांच्या मते समतल मैदान हे अपक्षय चक्राचे शेवटचे भूरूप आहे
  - 2) उतार उत्क्रांती प्रतिकृती ---- यांनी मांडली.
  - 3) टेकडी उताराचे चक्र सिद्धांत ---- यांनी मांडला.
  - 4) ---- भूरूप शास्त्र हे भूरूपशास्त्रीय ज्ञानाचा उपयोग समस्या सोडविण्यासाठी संबंधित आहे.
  - 5) दरड कोसळणे हे नैसर्गिक संकट ---- प्रदेशात निर्माण होते.
  - 6) रांजण खळगे नदीच्या ---- अवस्थेमध्ये तयार होतात.
- प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 16
- अ) खंड व महासागराची वैशिष्ट्ये सांगा.
  - ब) नदीच्या खनन कार्यामुळे निर्माण होणारी भूरूपे स्पष्ट करा.
  - क) भूरूप शास्त्रीय संकटे सांगा.
  - ड) त्रिभूज प्रदेशाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
- अ) भूखंड वहन सिद्धांत स्पष्ट करा. 10
  - ब) उतार विकासासंबंधी डेव्हीस यांच्या मताचे वर्णन करा. 06
- प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
- अ) वाऱ्याच्या खनन कार्यामुळे निर्माण होणारी भूरूपे आकृतीसह स्पष्ट करा. 10
  - ब) उतार विकास विषयी अ. वूड यांच्या संकल्पनेची चर्चा करा. 06
- प्र.5 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
- अ) डब्ल्यु एम. डेव्हीस यांचा अक्षयक्षम चक्र ही संकल्पना स्पष्ट करा. 10
  - ब) वाऱ्याच्या संचयन कार्यामुळे निर्माण होणारी भूरूपांची चर्चा करा. 06
- प्र.6 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
- अ) प्लेट टेक्टोनीक सिद्धांत स्पष्ट करा. 10
  - ब) भूरूप शास्त्रातील आधुनिक प्रवाहांची चर्चा करा. 06
- प्र.7 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
- अ) हिमनदीच्या खनन कार्यामुळे निर्माण होणारी भूरूपे स्पष्ट करा. 10
  - ब) उतार विकासासंबंधी पेंक यांच्या मताचे वर्णन करा. 06

Seat No.	
-------------	--

M.A./MSc (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
GEOGRAPHY
Geomorphology-II (MAG201)

Day & Date: Wednesday, 19-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Q.1 and Q.2 are compulsory.
2) Attempt any three questions from Q. No 3 To Q. No 7.
3) Figures to the right indicate full marks
4) Use of stencil is allowed.
5) Draw neat and labeled diagram wherever necessary.

Q.1 A) Choose correct alternative.

10

- 1) The concept of sea floor spreading was propounded by _____.
a) Morgan   b) Hess
c) Pichon   d) Green
- 2) The continental drift theory was propounded by _____.
a) Wegner   b) Davis
c) Green   d) King
- 3) Landscape is the function of _____, process and stages.
a) Structure   b) Time
c) Duration   d) Slope
- 4) 'Roche Mountain' is formed due to erosional work of _____.
a) Aeolian   b) Glacier
c) Sea waves   d) River
- 5) Shore platform are associated with _____ work.
a) Aeolian   b) Glacier
c) Sea waves   d) River
- 6) Vertical erosion work of River occurs in _____ stage
a) Youta   b) Mature
c) Old   d) Process
- 7) 'Cirques' are associated with the _____ erosional work.
a) Aeolian   b) Glacier
c) Sea waves   d) River
- 8) The landform Zeugen is formed due to the erosional work of _____.
a) River   b) Sea waves
c) Glacier   d) Wind
- 9) Slope replacement theory was put forth by _____.
a) Davis   b) King
c) Penk   d) Wood
- 10) Slope decline theory was put forth by _____.
a) Davis   b) Penk
c) Wood   d) King

B) Fill in the blanks.**06**

- 1) According to _____, peneplain is an end product of cycle of erosion.
- 2) _____ put forth the model of slope evolution.
- 3) _____ put forth the Hill slope theory.
- 4) _____ geomorphology is concerned with applying geomorphic expertise to the solution of problems.
- 5) Landslide is natural hazard origin in _____ region.
- 6) Pot holes are developed in the _____ stage of River.

Q.2 Answer the following questions in short.**16**

- a) State the characteristics of continent and oceans.
- b) Explain landforms created due to the erosional work of sea waves.
- c) State the Geomorphic hazards.
- d) Explain types of deltas.

Q.3 Answer the following.**a) Explain continental drift theory.****10****b) Describe the views of Davis about slope development.****06****Q.4 Answer the following.****a) Explain with the help of diagram land form created due to the erosional work of aeolian.****10****b) Discuss the concept of A. Wood about slope development.****06****Q.5 Answer the following.****a) Explain the concept of cycle of erosion by W. M. Davis.****10****b) Discuss the depositional land form of wind.****06****Q.6 Answer the following.****a) Explain the Plate Tectonic Theory.****10****b) Discuss the recent trends in Geomorphology.****06****Q.7 Answer the following.****a) Explain the land form created due to the erosional work of Glaciers.****10****b) Discuss views of Penk's about the slope development.****06**

Seat No.	
-------------	--

M.A./M.Sc. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
GEOGRAPHY
Climatology-II (MAG202)

Day & Date: Sunday, 23-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 आणि 2 अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 3 ते 7 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. 10
- 1) बाष्पोत्सर्जन क्षमता संकल्पनेवर आधारित हवामानाचे वर्गीकरण ---- यांनी केले.
अ) कोपेन ब) त्रिवार्थ
क) थॉर्नथ्वेट ड) फ्लोन
  - 2) जागतिक तापमान वाढीसाठी ---- हा वायू मोठ्याप्रमाणात कारणीभूत आहे.
अ) नायट्रोजन ब) ओझोन
क) कार्बन डायऑक्साइड ड) सल्फर डायऑक्साइड
  - 3) पुराहवामानशास्त्रात ---- चा अभ्यास केला जातो.
अ) मानवी शरीर ब) मानवी आरोग्य
क) वनस्पती ड) भूतकाळातील घटना
  - 4) कोपेन यांनी ---- या अक्षराचा उष्णकटिबंधीय हवामानासाठी उपयोग केला.
अ) Af ब) Am
क) Aw ड) Ar
  - 5) ---- हवामानशास्त्रात मानवी आरोग्य आणि हवामान यांच्यातील संबंधाचा अभ्यास केला जातो.
अ) प्राकृतिक ब) रासायनिक
क) शरीरविज्ञान ड) यापैकी नाही
  - 6) ----⁰ से.ग्रे. तापमान घटल्यास एक क्लो युनिट वस्त्राची आवश्यकता असते.
अ) 7 ब) 9
क) 15 ड) 2
  - 7) ---- हे मौल्यवान लाकूड मोसमी वनात सापडते.
अ) सागवान ब) मोहगणी
क) रेडवूड ड) बाबुळ
  - 8) ---- हे भारतातील ईशान्येकडील कृषी हवामान क्षेत्रातील प्रमुख पीक आहे.
अ) ऊस ब) तांदूळ
क) चहा ड) गहू

- 9) तैगा प्रदेशात थंड महिन्यातील सरासरी तापमान ---- इतके असते.
 अ) 0° से. पेक्षा जास्त   ब) 0° से. पेक्षा कमी
 क) 10° से. पेक्षा जास्त   ड) 10° से. पेक्षा कमी
- 10) दुष्काळाचे ---- प्रकार आहेत.
 अ) दोन   ब) तीन
 क) चार   ड) पाच

ब) रिकाम्या जागा भरा.

06

- 1) ---- यांनी पहिले हवामानाचे वर्गीकरण 1900 मध्ये केले.
- 2) ओझोनक्षयाचे ---- हे प्रमुख कारण आहे.
- 3) हवामान वर्गीकरणासाठी उपयोगात आणले जाणारे सर्वाधिक महत्वाचे दोन घटक म्हणजे तापमान आणि ----.
- 4) तांदूळ आणि जूट गंगेच्या ---- मैदानी प्रदेशातील पिक आहे.
- 5) ---- दुष्काळ हे नेहमी वाळवंटी प्रदेशात आढळते.
- 6) प्लायस्टोसेन हिमयुगाला ---- यूग असेही म्हणतात.

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) नागरी उष्ण हवामानाची संकल्पना सांगा.
- ब) जागतिक तापमान वाढीचे कारणे सांगा.
- क) उष्णकटिबंधीय सदाहरित वर्षावन हवामानातील वनस्पती व प्राणीजीवन यांची माहिती लिहा.
- ड) पुराहवामानशास्त्राचा अर्थ सांगा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) वायू प्रदुषणाचे कारणे लिहा.
- ब) कोपेन यांचे हवामानाचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.

प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) भारतातील कृषी हवामान प्रदेश स्पष्ट करा.
- ब) हवामान आणि आरोग्य यांच्यातील संबंधांची चर्चा करा.

प्र.5 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) अलीकडील काळातील हवामानातील बदलाची कारणे स्पष्ट करा.
- ब) दुष्काळाचे विविध प्रकार सांगा.

प्र.6 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) थॉर्नथ्वेट यांचे हवामानाचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.
- ब) ओझोन क्षयाचे परिणाम सांगा.

प्र.7 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) उष्णकटिबंधीय मान्सून हवामान स्पष्ट करा.
- ब) भू-वैज्ञानिक भूतकाळातील हवामान बदल स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

M.A./M.Sc. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
GEOGRAPHY
Climatology-II (MAG202)

Day & Date: Sunday, 23-07-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Q. No. 1 and 2 are compulsory.
 2) Attempt any three questions from Question No. 3 to 7.
 3) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 a) Choose correct alternative.

10

- 1) Climatic classification made by _____ are based on the concept of potential evapotranspiration.
  - a) Koppen
  - b) Triwartha
  - c) Thornthwaiti
  - d) Flohn
- 2) _____ gas is most responsible for global warming.
  - a) Nitrogen
  - b) Ozone
  - c) Carbon dioxide
  - d) Sulphur dioxide
- 3) Paleoclimatology is the study of _____.
  - a) Human body
  - b) Human health
  - c) Plants
  - d) Past
- 4) Koppen used _____ letter symbol to denote tropical humid climate.
  - a) Af
  - b) Am
  - c) Aw
  - d) Ar
- 5) _____ Climatology studies the relationship between human health and climate.
  - a) Physical
  - b) Chemical
  - c) Physiological
  - d) None of these
- 6) One clo unit clothing is required for drop of _____ °C temperature.
  - a) 7
  - b) 9
  - c) 15
  - d) 2
- 7) _____ is the most valuable timber found in Monsoon forest.
  - a) Sagwan
  - b) Mohagany
  - c) Redwood
  - d) Babul
- 8) _____ is the dominant crop of north eastern agro climatic region in India.
  - a) Sugar
  - b) Rice
  - c) Tea
  - d) Wheat
- 9) In Taiga region the average temperature of the coldest month is _____.
  - a) Above 0°C.
  - b) Below 0°C.
  - c) Above 10°C.
  - d) Below 10°C.
- 10) There are _____ type of drought.
  - a) Two
  - b) Three
  - c) Four
  - d) Five

b) Fill in the blanks.

- 1) _____ has proposed his first climate classification in 1900.
- 2) The major cause of ozone depletion is _____.
- 3) The two most important element that are used to develop a climatic classification are Temperature and _____.
- 4) Rice and Jute are the prominent crops of the _____ Gangetic plain.
- 5) _____ drought is found in desert area
- 6) _____ age is also known as Pleistocene ice age.

Q.2 Answer the following.**16**

- a) Give the concept of urban heat island.
- b) State the causes of global warming.
- c) Write the vegetation and animal life in tropical rainforest climate.
- d) Define the paleo climatology.

Q.3 Answer the following.**16**

- a) Write the causes of air pollution.
- b) Explain the Koppen climate classification.

Q.4 Answer the following.**16**

- a) Explain the Agro-climatic region in India.
- b) Discuss the relation between climate and health.

Q.5 Answer the following.**16**

- a) Explain the causes of recent climatic changes.
- b) State the different type of drought.

Q.6 Answer the following.**16**

- a) Explain the Thornthwaith climate classification.
- b) Explain the effects of ozone depletion.

Q.7 Answer the following.**16**

- a) Explain the tropical monsoon climate.
- b) Explain the climate change during the geological past.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A./M.Sc. (Geography) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Population Geography (MAG206)**

Day & Date: Tuesday, 25-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना :** 1) प्रश्न 1 आणि 2 अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न 3 ते 7 पैकी 3 प्रश्न सोडवावेत.
3) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
5) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

10

- 1) लोकसंख्या भूगोलाचे स्वरूप ---- आहे.
अ) संख्यात्मक   ब) गुणात्मक
क) रचनात्मक   ड) ऐतिहासिक
- 2) ---- यांनी सर्वप्रथम लोकसंख्या संक्रमण ही संज्ञा उपयोगात आणली.
अ) हम्बोल्ट   ब) नॉटेस्टाईन
क) रॅटझेल्   ड) क्लार्क
- 3) जेव्हा उपलब्ध साधनसंपत्तीपेक्षा देशाची लोकसंख्या कमी असते त्या लोकसंख्येला ---- असे म्हणतात.
अ) पर्याप्त   ब) न्यूनतम
क) अतिरिक्त   ड) सम
- 4) माल्थस यांच्या सिद्धांतानुसार शेती उत्पादन ---- श्रेणीने वाढते.
अ) भूमिती   ब) गणिती
क) संख्याशास्त्रीय   ड) प्राथमिक
- 5) एका देशातून दुसऱ्या देशात होणाऱ्या स्थंलातरास ---- म्हणतात.
अ) अंतर्गत   ब) आंतरराज्य
क) आंतरराष्ट्रीय   ड) नागरी-नागरी
- 6) इंग्लंडच्या ---- यांना लोकसंख्या भूगोलाचे जनक असे म्हणतात.
अ) जॉन ब्रुन्स   ब) जॉन ग्रॅट
क) जॉन क्लार्क   ड) अल्फ्रेड वेबर
- 7) ---- हे जगातील सर्वाधिक लोकसंख्या घनता असणारे खंड आहे.
अ) युरोप   ब) आफ्रिका
क) उत्तर अमेरिका   ड) आशिया
- 8) लोकसंख्येतील स्त्री-पुरुषांच्या प्रमाणाला ---- म्हणतात.
अ) वयसंरचना   ब) लिंगगुणोत्तर
क) साक्षरता   ड) प्रजननक्षमता

- b) Fill in the blanks.** **06**
- 1) In the first stage of demographic transition the birth rate is high and death rates are _____.
  - 2) Crude death rate means the number of death in particular year per _____ of population.
  - 3) Population as a _____.
  - 4) The study of fertility, mortality, Marital Status and Migration is called as _____ Geography
  - 5) The theory of optimum population put forth is _____.
  - 6) _____ is celebrated as Population Day in the world.
- Q.2 Answer the following questions.** **16**
- a) Explain nature of Population Geography.
  - b) Explain the types of Population density.
  - c) Describe factors affecting the fertility
  - d) Explain the importance of Optimum population.
- Q.3 Answer the following questions.** **16**
- a) Explain the factor affecting on distribution of population.
  - b) Explain the Causes of Migration.
- Q.4 Answer the following questions.** **16**
- a) Explain Malthus theory of population growth.
  - b) Describe the various sources of Population data.
- Q.5 Answer the following questions.** **16**
- a) What is Population Geography? Explain the significance of Population Geography.
  - b) Explain the population about policy in India.
- Q.6 Answer the following questions.** **16**
- a) Explain the Population Problems in India.
  - b) Explain the factors effecting of Age Composition.
- Q.7 Answer the following questions.** **16**
- a) Critically examine the Demographic Transition Theory.
  - b) Explain the factors affecting of mortality.

Seat No.	
----------	--

M.A./M.Sc. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
GEOGRAPHY

Geography of Health (MAG207)

Day & Date: Thursday, 27-07-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 व 2 आवश्यक आहेत.
 2) प्रश्न 3 ते 7 पैकी कोणतेही तीन सोडवा.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

10

- 1) आरोग्य भूगोल ——— आरोग्याच्या जागेसंबंधीचे आकलन प्रदान करते.
 अ) लोकसंख्या   ब) प्राणी
 क) मानव   ड) जीव
- 2) मलेरिया आणि डेंग्यू हे ——— मुळे होणारे रोग आहेत.
 अ) मच्छर   ब) जिवाणू
 क) विषाणू   ड) एच1 एन1
- 3) उच्च आवाजाची तीव्रता ——— चे नुकसान करते.
 अ) कान   ब) नाक
 क) मेंदू   ड) छाती
- 4) क्षयरोग हा ——— मार्फत पसरणारा रोग आहे.
 अ) जल   ब) हवा
 क) मृदा   ड) या सगळ्या
- 5) ——— चा अभ्यास हा खऱ्या अर्थाने मानव व त्याच्या पर्यावरणाचा अभ्यास होय.
 अ) इटॉलॉजी   ब) कुपोषण
 क) रोग   ड) परिस्थितीकी
- 6) WHO चे मुख्यालय ——— ठिकाणी आहे.
 अ) जिनिव्हा   ब) लंडन
 क) न्यूयॉर्क   ड) पैरीस
- 7) सर्वसाधारणपणे ——— प्रदेशात सरासरी आयुष्यमान अधिक असते.
 अ) विकसित   ब) अविकसित
 क) विषुववृत्तीय   ड) ध्रुवीय
- 8) सूर्य प्रकाशाच्या कमतरतेमुळे त्वचा रोग सातत्याने ——— प्रदेशात होतो.
 अ) मोसमी   ब) वाळवंटी
 क) विषुववृत्तीय   ड) ध्रुवीय

- 9) मानवी जीवनावर परिणाम करणारे धुळीचे वादळ सातत्याने ---- प्रदेशात येत.
 अ) मोसमी
 ब) वाळवंटी
 क) समशीतोष्ण
 ड) ध्रुवीय
- 10) मानवी जीवनावर परिणाम करणारे हरीकेन हे चक्रीवादळ ---- च्या आग्नेय भागात येते.
 अ) भारत
 ब) ऑस्ट्रेलिया
 क) यु.एस.ए.
 ड) इटली

ब) रिकाम्या जागा भरा.

06

- 1) आरोग्य भूगोल ही ---- भूगोलाच्या उपनियमांचे पालन करणारी शाखा आहे.
- 2) खेडेगावातील लोक सर्व सामान्यपणे उपचारासाठी ---- पद्धतीला दवाखान्या पेक्षा प्राधान्य देतात.
- 3) परिस्थितीकी सामान्यतः ---- ची शाखा समजली जाते.
- 4) मानवी पर्यावरण ---- घटकात विभागले आहे.
- 5) पिवळा ताप मुख्यतः ---- येथे आढळतो.
- 6) लोहाच्या अभावामुळे होणारा परिणाम म्हणजे ---- होय.

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) प्रदूषणाचे आरोग्यावरील परिणाम
- ब) संक्रमणिय रोगा ची यादी
- क) भारतातील कुपोषणाची कारणे.
- ड) गरिबी आणि पोषण आहार अभाव.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) व्यवसाय आणि कमतरतेमुळे होणारे रोग स्पष्ट करा.
- ब) असंसर्गिक रोग स्पष्ट करा.

प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) समाजिक प्रथा आणि AIDS
- ब) कुपोषणाचे परिणाम

प्र.5 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) कॉलरा परिस्थितीकी
- ब) मानवी आरोग्यावर परिणाम करणारे सामाजिक घटक

प्र.6 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) WHO चे रोग वर्गीकरण लिहा.
- ब) आरोग्य भूगोलाचे स्वरूप आणि विकास यावर चर्चा करा.

प्र.7 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) संसर्गजन्य रोगाची सविस्तर माहिती लिहा.
- ब) भारतातील भूकबळी समस्या यावर उपाय सुवाचा.

Seat No.	
----------	--

**M.A./M.Sc. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
GEOGRAPHY**

Geography of Health (MAG207)

Day & Date: Thursday, 27-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Q.1 and Q.2 are compulsory.
2) Attempt any three questions from Q. No 3 to Q. No 7.
3) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative. 10

- 1) Health geography provides a spatial understanding of _____ health.
  - a) Population
  - b) Animals
  - c) Man
  - d) Organism
- 2) Malaria and Dengue are _____ borne diseases.
  - a) Mosquito
  - b) Bacteria
  - c) Virus
  - d) H1 N1
- 3) The high intensity of sound may damage the _____.
  - a) Ear
  - b) Nose
  - c) Brain
  - d) Chest
- 4) Tuberculosis is an _____ born disease.
  - a) Water
  - b) Air
  - c) Soil
  - d) All of these
- 5) The study of _____ is really the study of man and his environment.
  - a) Etiology
  - b) Malnutrition
  - c) Diseases
  - d) Ecology
- 6) Headquarter of WHO is situated in _____.
  - a) Geneva
  - b) London
  - c) New York
  - d) Paris
- 7) Average Life expectancy usually high in the _____ region.
  - a) Developed
  - b) Undeveloped
  - c) Equatorial
  - d) Polar
- 8) Skin diseases is frequent phenomena which occur due to low sunlight in the _____ Region.
  - a) Monsoon
  - b) Desert
  - b) Equatorial
  - d) Polar
- 9) Dust Storm is frequent phenomena which effects on human health in the _____ region.
  - a) Monsoon
  - b) Desert
  - c) Temperate
  - d) Polar
- 10) Sevier thunderstorm like Hurricane affects human life in south east coast of _____.
  - a) India
  - b) Australia
  - c) USA
  - d) Italy

B) Fill in the blanks.**06**

- 1) Health geography is a sub discipline branch of _____ geography.
- 2) People in village severally prefer the _____ method of treatment than to a hospital.
- 3) Ecology is usually considered a branch of _____.
- 4) The environment of man divided in to _____ components.
- 5) Yellow fever is mainly noted in _____.
- 6) Iron deficiency effect in _____.

Q.2 Answer the following questions.**16**

- a) Effects of pollution on Health.
- b) The communicable disease list.
- c) Causes of malnutrition in India.
- d) Poverty and under nutrition.

Q.3 Answer the following questions.**16**

- a) Explain the Occupational and deficiency diseases.
- b) Explain Non-Communicable diseases.

Q.4 Answer the following questions.**16**

- a) Social customs and AIDS
- b) Effects of malnutrition's

Q.5 Answer the following questions.**16**

- a) Ecology of cholera.
- b) Social factor affecting on human health

Q.6 Answer the following questions.**16**

- a) Describe the WHO's classification of diseases.
- b) Discuss the nature and development of geography of health.

Q.7 Answer the following questions.**16**

- a) Explain communicable diseases in details.
- b) Suggest the remedies on mal-nutrition in India.

- 9) व्हॅन थुनेन यांच्या प्रतिकृतीनुसार फळे व भाजीपाला यांचे केंद्रीकरण ---- मध्ये झालेले आहे.
अ) विभाग 1
ब) विभाग 2
क) विभाग 3
ड) विभाग 4
- 10) ---- यांनी 1965 मध्ये पिक विविधता मोजण्यासाठी सूत्र विकसित केले.
अ) डोई
ब) रफीउल्लाह
क) जॉन्सन
ड) भाटीया
- ब) रिकाम्या जागा भरा.** **06**
- 1) ---- हे भारतातील हरीत क्रांतीचे जनक आहेत.
2) यु.एस.ए. मधील पिक संयोग प्रदेश निश्चित करण्यासाठी संख्याशास्त्रीय तंत्राचा वापर करणारे ---- हे पहिले विद्वान होते.
3) व्हॅन थुनेन यांच्या शेती भूमी उपयोजन प्रतिकृती मध्ये ---- यांनी सुधारणा केली.
4) ---- हे भारतातील प्रमुख खाद्य पिक आहे.
5) भारतामध्ये मका, बाजरी यांच्या संक्रतीकरणास ---- मध्ये सुरवात झाली.
6) हरितक्रांतीच्या प्रदेशामध्ये जैव विविधतेमधील घट हा एक दीर्घकालीन ---- परिणाम आहे.
- प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.** **16**
- अ) प्रादेशिक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
ब) उपासमारीची कारणे सांगा.
क) आग्नेय आशियातील कृषी उगम क्षेत्राचे वर्णन करा.
ड) हरित क्रांतीचे पर्यावरणीय परिणाम सांगा.
- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.** **16**
- अ) मळयाच्या शेतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब) पिक संयोग संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.** **16**
- अ) जॉन्सन यांची शेती भूमी उपयोजन प्रतिकृती स्पष्ट करा.
ब) स्थलांतरीत शेतीचे स्थान, वितरण व वैशिष्ट्ये वर्णन करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.** **16**
- अ) भारताचे शेती विषयक धोरण स्पष्ट करा.
ब) भारतामध्ये हरितक्रांतीचा अवलंब करण्यातील समस्या स्पष्ट करा.
- प्र.6 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.** **16**
- अ) व्हॅन थुनेन यांचे शेती भूमी उपयोजन प्रतिकृती आकृतीसह स्पष्ट करा.
ब) कृषी भूगोलाचा अर्थ सांगून त्याचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
- प्र.7 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.** **16**
- अ) कृषीच्या प्राकृतिक नियंत्रणाचे वर्णन करा.
ब) मिश्र शेती आणि दुग्ध शेती स्पष्ट करा.

10) For the measurement of crop diversification _____ developed formula in 1965.

- a) Doi
- b) Rafiullah
- c) Jonasson
- d) Bhatiya

B) Fill in the blanks.**06**

- 1) _____ is the founder of Green Revolution in India.
- 2) _____ was the first scholar to use statistical technique to determine the crop combination regions of USA.
- 3) _____ modified Von Thunen's model of Agricultural Land use.
- 4) _____ is the staple food crop of India.
- 5) In India, the hybridization of selected crop i.e. Maize, Bajra began in _____.
- 6) The reduction in biodiversity in the areas of green revolution is along term serious _____.

Q.2 Answer the following question.**16**

- 1) Explain the regional approach.
- 2) State the causes of hunger.
- 3) Describe the South east Asian gene center of agricultural.
- 4) State the Ecological implications of Green revolution.

Q.3 Answer the following question.**16**

- a) Explain characteristics of plantation agricultural.
- b) Explain the concept of crop combination.

Q.4 Answer the following question.**16**

- a) Describe location, distribution and characteristics of shifting cultivation.
- b) Explain the Jonasson's model of agricultural land use.

Q.5 Answer the following question.**16**

- a) Explain agricultural policies in India.
- b) Explain the problems in adoption of Green Revolution in India.

Q.6 Answer the following question.**16**

- a) Explain Von Thunen's model of Agricultural land use with the diagram.
- b) Define Agricultural Geography and explain its nature and scope.

Q.7 Answer the following question.**16**

- a) Describe physical determinants of agriculture.
- b) Explain Mixed agriculture and Dairy farming.

- 7) जॉर्डन यानी वसाहत भूगोलावर ---- हे पुस्तक लिहले आहे.
 अ) Geography of settlements
 ब) Rural and Urban settlements
 क) Nature of settlement Geography
 ड) Urban settlements
- 8) ---- भागातील नागरी जमीनीची किंमत सर्वात जास्त असते.
 अ) महाविद्यालय परिसर
 ब) उद्यान परिसर
 क) सी.बी.डी. परिसर
 ड) रेल्वे स्टेशन परिसर
- 9) सकेंद्रीय कटिवंध सिद्धांतानुसार अभिगमन लोकांच्या क्षेत्रात ---- लोक राहतात.
 अ) झोपटपट्टीतील
 ब) गरीब
 क) मध्यमवर्गीय
 ड) श्रीमंत
- 10) गगनचुंबी इमारती हे ---- चे वैशिष्ट्ये आहे
 अ) मध्यवर्ती व्यवसाय विभाग
 ब) खालच्या वर्गातील रहिवाशी विभाग
 क) उच्च वर्गातील रहिवाशी विभाग
 ड) औद्योगिक विभाग
- ब) रिकाम्या जागा भरा. 06
- 1) ---- संकल्पना 1915 मध्ये प्रेट्रिक गेडीस या भूगोल तज्ञाने वापरली.
  - 2) प्रथम शहर ही संकल्पना सर्वप्रथम ---- योनी 1939 मध्ये विकसित केली.
  - 3) ---- यानी शहरांचे कार्यानुसार वर्गीकरण केले.
  - 4) मध्यवर्ती ठिकाण सिद्धांतांमध्ये के 7 हे ---- तत्व दर्शविते.
  - 5) नगराची अंतर्गत रचना म्हणजे ---- होय.
  - 6) कोलार हे ---- प्रकारचे शहर आहे.

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 16

- अ) वसाहतीची कमवारीता
- ब) ग्रामीण वसाहतीची वाढ
- क) शहर प्रदेश संकल्पना
- ड) नागरी भूगोलाचे स्वरूप

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 16

- अ) ख्रिस्टलच्या सिद्धांताचे टिकात्मक स्पष्टीकरण करा?
- ब) नागरी भूगोल म्हणजे काय ते सांगून नागरी भूगोलाची व्याप्ती स्पष्ट करा?

प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 16

- अ) ग्रामीण वसाहतीचे कार्यानुसार वर्गीकरण स्पष्ट करा.
- ब) ऑगस्ट लॉशचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.5 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 16

- अ) श्रेणी आकार नियम स्पष्ट करा.
- ब) बहुकेंद्रीय सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.6 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) ग्रामीण वसाहतीच्या रचनेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- ब) समकेद्रीय कटिबंध सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.7 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) जिजाखंड सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ब) बांधकाम साहित्यावरून घरांचे प्रकार स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

M.A./M.Sc. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
GEOGRAPHY

Settlement Geography (MAG302)

Day & Date: Tuesday, 11-07-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Q.1 and Q.2 are compulsory.
 2) Attempt any three questions from Q. No 3 To Q. No 7.
 3) Figures to the right indicate full marks

Q.1 A) Choose the correct alternative. 10

- 1) Number of settlements is group and classify according to their size and shape, the result is known as _____.
  - a) Central Place
  - b) Settlement Centrality
  - c) Settlement Range
  - d) Settlement Hierarchy
- 2) According Sector Theory poor and low-class people live in _____ part of town.
  - a) North
  - b) East
  - c) South
  - d) West
- 3) _____ pattern of settlement are found in swampy and wild animals area of Assam.
  - a) Checkboard
  - b) Dispersed
  - c) Circular
  - d) Hanging
- 4) Settlement developing in dry elevated location surrounding by marshy area is called _____.
  - a) Dry Point
  - b) Wet Point
  - c) Hilly Point
  - d) Oasis
- 5) _____ is an Religious towns.
  - a) Oxford-Cambridge
  - b) Lonavala Khandala
  - c) Makka-Madina
  - d) Sangli-Miraj
- 6) The urban population above 50 lakh is known as _____.
  - a) City
  - b) Megapolis
  - c) Metropolis
  - d) Conurbation
- 7) Jordan wrote _____ a book on settlement geography.
  - a) Geography of settlements
  - b) Rural and Urban settlements
  - c) Nature of settlement Geography
  - d) Urban settlements
- 8) Land value of _____ is very high in Urban Area.
  - a) College Area
  - b) Garden Area
  - c) C.B.D. Area
  - d) Railway Station
- 9) According to concentric zone theory in the 'commuter's zone' _____ people, live.
  - a) Slum
  - b) Poor
  - c) Middle class
  - d) Arial

- 10) Sky scrapper is one the characteristics of _____.
a) Central Business District   b) Low Class Residential
c) High Class Residential   d) Industrial

B) Fill in the blanks.**06**

- 1) Petrie Gedis was proposed the concept of _____ in 1915.
- 2) The idea of Primate City was first introduced by _____ in 1939.
- 3) _____ classify towns according to their functions.
- 4) In Central Place Theory K7 value indicates _____ Principle.
- 5) The internal Structure of a city means _____.
- 6) Kolar is _____ type of town.

Q.2 Answer the following.**16**

- 1) Settlement hierarchy
- 2) Growth of rural settlement
- 3) Concept of city region
- 4) Nature of Settlement geography

Q.3 Answer the following.**16**

- a) Critically examine the Christaller's theory.
- b) Define the Urban geography? Explain the scope of Urban geography.

Q.4 Answer the following.**16**

- a) Explain the functional classification of rural settlements.
- b) Explain the August Losch theory.

Q.5 Answer the following.**16**

- a) Explain the Rank size rule.
- b) Explain the multinuclei theory.

Q.6 Answer the following.**16**

- a) Explain the factors influencing on the structure of rural settlements.
- b) Explain the Concentric zone theory.

Q.7 Answer the following.**16**

- a) Explain the Sector theory.
- b) Explain the house types based on building material.

- 8) दि जिआग्राफिकल डीस्ट्रीब्युशन ऑफ अँनिमल्स हा ग्रंथ ---- यांनी लिहिला आहे.
 अ) रिटर
 क) डार्विन
 ब) वॉलेस
 ड) स्कलेटर
- 9) ---- यांनी सजीवांच्या उत्क्रांतीचा सिद्धांत मांडला.
 अ) रॉबिन्सन
 क) डार्विन
 ब) किंग
 ड) टानस्ले
- 10) सागरी परिसंस्थेत ---- ला उत्पादक म्हटले जाते.
 अ) मासे
 क) प्राणी प्लवंग
 ब) कवक
 ड) वनस्पती प्लवंग

ब) रिकाम्या जागा भरा.

06

- 1) "बायपिओग्राफि" हे पुस्तक ---- यांनी लिहिले.
- 2) " अन्न साखळी" संकल्पना ---- यांनी विकसित केली.
- 3) जे सजीव स्वतः चे अन्न तयार करू शकत नाहीत त्यांना ---- म्हणतात.
- 4) क्षारतेमधील बदलांमुळे ---- परिसंस्थेचा विशेष अभ्यास केला जातो.
- 5) भारतीय वन्यप्राणी बोर्डाची स्थापना वन्य प्राण्यांच्या संरक्षणाच्या उद्देशाने ---- साली केली.
- 6) प्राणी भूगोलाच्या मुख्य प्रदेशाचे ---- प्रकार आहेत.

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) वाळवंटातील जीवसंहतीचे वर्णन करा.
- ब) अन्नसाखळीची संकल्पना स्पष्ट करा.
- क) मान्सून अरण्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ड) भारताचे राष्ट्रीय वन धोरण स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) निवास संकल्पना स्पष्ट करा.
- ब) गवताळ जीवसंहतीचे थोडक्यात वर्णन करा.

प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) जैविक भूगोल म्हणजे काय? जैविक भूगोलाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
- ब) परिसंस्थां म्हणजे काय? यापैकी एकाचे वर्णन करा.

प्र.5 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) जैविक भूगोलाची व्याख्या सांगून त्याच्या शाखा स्पष्ट करा.
- ब) प्राण्यांच्या स्तलांतराची कारणे स्पष्ट करा.

प्र.6 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) भारताच्या हवामान बदलाच्या प्रागैतिहासिक नोंदीची चर्चा करा.
- ब) वनस्पती आणि प्राण्यांचे कायदेशीर संरक्षण का आवश्यक आहे?

प्र.7 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- अ) वनस्पतीच्या वितरणावर भौतिक वातावरणाचा प्रभाव स्पष्ट करा.
- ब) जैविक भूगोलाचे महत्त्व आणि विकास स्पष्ट करा.

- 10) _____ is the producer in Marine ecosystem.
- a) Fish
  - b) Fungi
  - c) Zooplankton
  - d) Phytoplankton

B) Fill in the blanks.

06

- 1) The book entitled "Biogeography" is written by _____
- 2) The concept of "Food Chain" developed by _____
- 3) Those animals not create their own food is called _____
- 4) _____ Ecosystems are specially studied due to changes in the Salinity.
- 5) The Indian Board of Wildlife was established in _____ for the purpose of protection of wild animals.
- 6) There are _____ main types of Zoogeographic regions.

Q.2 Answer the following questions.

16

- 1) Describe a desert biome.
- 2) Explain the concept of food chain.
- 3) Describe the importance of Monsoon forest.
- 4) Discuss the National forest policy of India.

Q.3 Answer the following questions.

16

- a) Explain the Concept of habitat.
- b) Describe in brief a grassland biome.

Q.4 Answer the following questions.

16

- a) Define Biogeography and explain its nature and scope.
- b) What are the major ecosystems? Explain any one of them.

Q.5 Answer the following questions.

16

- a) Define Biogeography and Explain the Branches of Biogeography.
- b) Explain the causes of animal migration.

Q.6 Answer the following questions.

16

- a) Explain the paleo records of environment changes in India.
- b) Why legal protection to plants and animal is necessary.

Q.7 Answer the following questions.

16

- a) Explain the influence of physical environment on the distribution of plants.
- b) Explain the significance and development of Biogeography.

Seat No.	
----------	--

**M.A./M.Sc. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
(GEOGRAPHY)**

Geography of Marketing (MAG307)

Day & Date: Wednesday, 12-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 व प्रश्न क्र. 2 आवश्यक आहेत.
2) प्रश्न क्र. 3 ते 7 पैकी कोणतेही तीन सोडवा.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. 10
- 1) एकाच देशातील विविध राज्यामध्ये होणाऱ्या व्यापारास — व्यापार असे म्हणतात.
अ) राष्ट्रीय ब) आंतरराष्ट्रीय
क) स्थानिक ड) आठवडा
  - 2) — ची सुरुवात अतिप्राचीन काळात झाली आहे.
अ) मॉल्स ब) जत्रा
क) सुपरमार्केट ड) ऑनलाईन मार्केट
  - 3) मुख्य रस्त्याच्या बाजूला लाभरलेल्या मार्केटला — असे म्हणतात.
अ) बाजार ब) मंडई
क) यात्रा ड) जत्रा
  - 4) — हे वेळ व ठिकाणाशी संबंधित आहे.
अ) दैनिक मार्केट ब) आठवडा बाजार
क) खरेदी केंद्र ड) मंडई
  - 5) — भूमी वापर रचना हा नागरी भूमीवापराचे मार्केट प्रारूप आहे.
अ) शेती ब) वाहतुक
क) व्यवसाय ड) यापैकी नाही
  - 6) — चे प्राथमिक कार्य म्हणजे सर्व प्रकारच्या घरांसाठी किरकोळ व्यापार सुविधा पुरविणे.
अ) खरेदी केंद्र ब) जत्रा
क) यात्रा ड) यापैकी नाही
  - 7) ऑगस्ट लॉश यांच्या सिद्धांतामध्ये के-मुल्यची संख्या — आहे.
अ) 7 ब) 4
क) 3 ड) अनेक
  - 8) — ची खरेदीक्षमता जास्त आहे.
अ) श्रीलंका ब) नेपाळ
क) भारत ड) पाकिस्तान

- 9) जेव्हा एखादया आयात मालाच्या किमती पेक्षा निर्यात मालाची किमंत जास्त असते तेव्हा त्या आंतरराष्ट्रीय व्यापाराला — व्यापार असे म्हणतात.
अ) संतुलन ब) प्रतिकूल संतुलन
क) अनुकूल संतुलन ड) यापैकी नाही.
- 10) — ही नेहमी कार्यात्मक दृष्टीने गावाशी किंवा खेडयाशी संलग्न असतात.
अ) व्यापारीशहरे ब) व्यापारकेंद्र
क) शॉपींगसेंटर ड) व्यापारक्रमवारीता

ब) रिकाम्या जागा भरा.

06

- 1) उत्पादीत वस्तुचा उत्पादकापासून ते शेवटच्या ग्राहकापर्यंत चा प्रवास म्हणजे — होय.
- 2) कालावधीनुसार मार्केट केंद्र — विभागात विभागली आहेत.
- 3) केंद्रीय स्थल संकल्पना — यानी मांडली.
- 4) 'मार्केटींग भूगोल' हे पुस्तक — यांनी लिहले आहे.
- 5) — यांना 'भंगबिंदु' सिद्धांतामुळे ओळखले जाते.
- 6) मार्केटींग भूगोल ही — भूगोलाची उपशाखा आहे.

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) सुपर मार्केट
- ब) मार्केट प्रारूप संकल्पना
- क) साखळी दुकाने
- ड) मार्केट चक्र संकल्पना

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) प्रादेशिक विकासात मार्केट केंद्रांची भुमिका स्पष्ट करा.
- ब) सर्वसामान्य आकर्षण सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) मार्केटींग भूगोलाचे स्वरूप व व्याप्ती लिहा.
- ब) मार्केट केंद्राची क्रमवारीता लिहा.

प्र.5 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) ऑगस्ट लॉशचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ब) शॉपींग सेंटरचे प्रकार लिहा.

प्र.6 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) 'भंगबिंदु' सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ब) घाऊक व्यापाराची कार्ये सांगा.

प्र.7 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) केंद्रीय स्थान सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ब) मार्केट चे वर्गीकरण सांगा.

Seat No.	
----------	--

**M.A./M.Sc. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
(GEOGRAPHY)**

Geography of Marketing (MAG307)

Day & Date: Wednesday, 12-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Q.1 and Q.2 are compulsory.
2) Attempt any three questions from Q. No. 3 To Q. No. 7.
3) Figures to the right indicate full marks

- Q.1 A) Choose the correct alternative. 10**
- 1) Trade between different states in the same country is known as _____ market.

a) National	b) International
c) Local	d) Weekly
  - 2) The origin of _____ goes back to very ancient time.

a) Malls	b) Fairs
c) Super Market	d) Online Market
  - 3) The market located along the main road is known as _____.

a) Bazaar	b) Mandi
c) Yatra	d) Fairs
  - 4) _____ are linked with space and time.

a) Daily Market	b) Periodic market
c) Shopping center	d) Mandi
  - 5) _____ land use forms and integral part of the city land use as market Morphology.

a) Agriculture	b) Transport
c) Business	d) None of these
  - 6) The primary function of _____ is to provide retail trading facilities for all type of Household.

a) Shopping center	b) Fairs
c) Yatra	d) None of these
  - 7) The _____ number of K-values in August Losh model.

a) 7	b) 4
c) 3	d) Several
  - 8) The purchasing power of _____ is very high.

a) Shrilanka	b) Nepal
c) India	d) Pakistan
  - 9) When the price of exported goods exceeds the price of imported goods in a country, this international trade is known as _____ trade.

a) Balance	b) Adverse balance
c) Favorable balance	d) None of these
  - 10) _____ are always functionally related with the country side or villages.

a) Market Town	b) Market Center
c) Shopping center	d) Market Hierarchy

B) Fill in the blanks.**06**

- 1) A product journey from producer to final consumer called as _____.
- 2) Market centers are divided into _____ categories based on periodicity.
- 3) Central place theory formulated by _____.
- 4) 'Marketing Geography' book was written by _____
- 5) _____ is known for his break-point theory.
- 6) Marketing is a sub branch of _____ geography.

Q.2 Answer the following questions.**16**

- 1) Super Market
- 2) Concept of market morphology
- 3) Chain stores
- 4) Concept of market cycle

Q.3 Answer the following questions.**16**

- a) Explain the role market center in regional development.
- b) Analysis the General attraction theory.

Q.4 Answer the following questions.**16**

- a) Explain the nature and scope of marketing geography.
- b) Write the hierarchy of market center.

Q.5 Answer the following questions.**16**

- a) Explain the August Losch theory.
- b) Write the types of shopping centers.

Q.6 Answer the following questions.**16**

- a) Explain the break point theory.
- b) What are the functions of whole sellers?

Q.7 Answer the following questions.**16**

- a) Explain the Central place theory.
- b) Give the classification of market.

Seat No.	
----------	--

**M.A./M.Sc. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
GEOGRAPHY**

Regional Planning and Development in India (MAG401)

Day & Date: Monday, 10-07-2023

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

- सूचना:** 1) प्र.क्र. 1 आणि 2 अनिवार्य आहेत.
2) प्र. क्र. 3 ते प्र. क्र. 7 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवी कडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 10

- 1) CAP चे पूर्ण रूप — हे आहे.
अ) सामान्य कृषी धोरण   ब) मध्यवर्ती कृषी कार्यक्रम
क) मध्यवर्ती कृषी नियोजन   ड) सामान्य कृषी कार्यक्रम
- 2) वय संरचना ही — विकासाची निर्देशक आहे.
अ) सामाजिक   ब) लोकसंख्याविषयक
क) आर्थिक   ड) राजकीय
- 3) 'Region' ही संज्ञा — या लॅटिन शब्दापासून निर्मित आहे.
अ) Region   ब) Regio
क) Regen   ड) यापैकी नाही
- 4) — प्रदेशांचा आकार मध्यम असतो.
अ) मध्यम   ब) विशाल
क) सुक्ष्म   ड) यापैकी नाही
- 5) दामोदर व्हॉली कॉर्पोरेशनची सुरुवात — मध्ये झाली.
अ) 1948   ब) 1950
क) 1952   ड) 1953
- 6) 1955 मध्ये ग्रोथ पोल संकल्पना कोणी मांडली?
अ) एल. डी. स्टॅम्प   ब) एफ. पेरौक्स
क) डब्लू ख्रिस्टलर   ड) आर. एल. सिंग
- 7) साक्षरता ही — विकासाची निर्देशक आहे.
अ) सामाजिक   ब) आर्थिक
क) राजकीय   ड) लोकसंख्याशास्त्रीय
- 8) तिसरी पंचवार्षिक योजना — मध्ये सुरु झाली
अ) 1951   ब) 1961
क) 1971   ड) 1981
- 9) Spread and Backwash effect संकल्पना कोणी मांडली?
अ) गुन्नर मायझल   ब) आर. मिश्रा
क) पी. सेनगुप्ता   ड) एल. डीस्टॅम्प

Seat No.	
----------	--

**M.A./M.Sc. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
GEOGRAPHY**

Regional Planning and Development in India (MAG401)

Day & Date: Monday, 10-07-2023

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

- Instructions:** 1) Q. No. 1 and 2 are compulsory.
2) Attempt any Three questions from Q. No. 3 to Q. No. 7.
3) Figure to right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 10

- 1) The full form of CAP is _____.
a) Common Agriculture Policy
b) Central Agriculture Programme
c) Central Agriculture Planning
d) Common Agriculture Programme
- 2) Age structure is a _____ indicator of development.
a) Social
b) Demographic
c) Economic
d) Political
- 3) The word Region is derived from the Latin word _____.
a) Region
b) Regio
c) Regen
d) None of these
- 4) _____ regions are moderate in size.
a) Meso
b) Macro
c) Micro
d) None of these
- 5) Damodar Valley Co-Operation was started in _____.
a) 1948
b) 1950
c) 1952
d) 1953
- 6) Who put forward the growth pole conception 1955?
a) L.D. Stamp
b) F Perroux
c) W. Christaller
d) R.L. Sing
- 7) Literacy is a _____ indicator of development
a) Social
b) Economical
c) Political
d) Demographic
- 8) Third five plans were started in _____.
a) 1951
b) 1961
c) 1971
d) 1981
- 9) Who introduced the concept of spread and Back wash effects?
a) Gunnar Myrdal
b) R. Mishra
c) P. Serigupta
d) L. D. Stamp
- 10) Which regions lie at the top most level of hierarchy of planning regions?
a) Micro
b) Meso
c) Macro
d) None of these

B) Fill in blanks. 06

- 1) Regional planning started in India _____.
- 2) Panchayat raj system in Maharashtra is a _____ tier.
- 3) The book 'Regional Development planning in India is written by _____.
- 4) Who is the father of regional planning?
- 5) Panchayat Raj system was first adopted by the state _____.
- 6) Bangalore-Tamil Nadu Industrial Region is found in _____ part of India.

Q.2 Answer the following. 16

- a) State the characteristics of region.
- b) Describe the problem of regional development in Maharashtra.
- c) Describe in short hierarchy of regions.
- d) State the spread and backwash concept.

Q.3 Answer the following. 16

- a) Describe the indicators of Development.
- b) Explain the role of Panchayat raj institutions in regional development.

Q.4 Answer the following. 16

- a) Discuss on imbalance in industrial development in India.
- b) Explain the concept of region and discuss the types of regions.

Q.5 Answer the following. 16

- a) Describe in short, the physical regions of India.
- b) Discuss on Imbalance in Agriculture Development in India.

Q.6 Answer the following. 16

- a) Explain The approaches of regional planning.
- b) Explain the concept of multi-level planning in India.

Q.7 Answer the following. 16

- a) Explain in detail the, Central Place Theory.
- b) Describe in short, Growth Pole Theory.

Seat No.	
----------	--

**M.A./M.Sc. (Geography) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023**

Development of Modern Geography (MAG402)

Day & Date: Wednesday, 12-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना :** 1) प्रश्न 1 आणि 2 अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 3 ते प्रश्न क्र. 7 यापैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवावेत.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
5) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.1 अ) योग्य पर्याय निवडा.

10

- 1) जिओग्राफी हा शब्द ---- यांनी तयार केला.
अ) पॉटेनी
ब) इरॅटोस्थेनस
क) स्ट्रॅबो
ड) अनाझिमॅंडर
- 2) सामान्यपणे थॅलेस आणि ---- हे गणितीय भूगोलाचे जनक म्हणून ओळखले जातात.
अ) अॅनाझिमॅंडर
ब) होमर
क) हेरोडॉटस
ड) हेकाटियस
- 3) 'भौगोलिक पर्यावरणाचा प्रभाव' हा ग्रंथ ---- यांनी लिहला आहे.
अ) रॅटझेल्
ब) हम्बोल्ट
क) रिटर
ड) सॅपल
- 4) रॅटझेल् यांच्यापूर्वी ---- यांनी सामान्य भूगोलाचा पाया रचला.
अ) हम्बोल्ट
ब) रिटर
क) ब्लश
ड) हार्टशॉर्न
- 5) अर्डकुंडे हा प्रसिद्ध ग्रंथ ---- यांनी लिहला आहे.
अ) रॅटझेल्
ब) हम्बोल्ट
क) रिटर
ड) सॅपल
- 6) 'कॉसमॉस' हा प्रसिद्ध ग्रंथ ---- यांनी लिहला आहे.
अ) हम्बोल्ट
ब) रिटर
क) मेकींडर
ड) हार्टशॉर्न
- 7) ---- यांनी हृदयस्थळ संकल्पना मांडली.
अ) ब्लश
ब) मॅकिंडर
क) हार्टशॉर्न
ड) हम्बोल्ट
- 8) ---- यांच्या मते पायस हे अभ्यासाठी आदर्श युनिट आहे.
अ) हार्टशॉर्न
ब) ब्लश
क) रिटर
ड) हम्बोल्ट

Seat No.	
----------	--

**M.A./M.Sc. (Geography) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Development of Modern Geography (MAG402)**

Day & Date: Wednesday, 12-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Q. Nos. 1 and 2 are compulsory.
2) Attempt any three questions from Q. No. 3 to Q. No. 7
3) Figure to the right indicate full marks.
4) Use of stencils is allowed.
5) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 A) Complete the following question by choosing correct alternative. 10

- 1) _____ was first to coin the world Geography.
  - a) Ptotemy
  - b) Eratosthenes
  - c) Strabo
  - d) Anaximander
- 2) Thales and _____ are generally recognized as the founder of mathematical Geography.
  - a) Anaximander
  - b) Homer
  - c) Herodotus
  - d) Hectares
- 3) The book entitled Influence of Geographical environment is written by _____.
  - a) Ratzel
  - b) Humboldt
  - c) Ritter
  - d) Semple
- 4) Before Ratzel, the foundation of systematic geography was laid by _____.
  - a) Humboldt
  - b) Ritter
  - c) Blache
  - d) Hartshorne
- 5) The famous book entitled 'Erdkunde' is written by _____.
  - a) Ratzel
  - b) Humboldt
  - c) Ritter
  - d) Semple
- 6) The famous book entitled 'Cosmos' is written by _____.
  - a) Humboldt
  - b) Ritter
  - c) Mackinder
  - d) Hartshorne
- 7) Heart land theory way put fort by _____.
  - a) Blache
  - b) Mackinder
  - c) Hartshorne
  - d) Humboldt
- 8) According to _____ pays are the ideal unit to study.
  - a) Hartshorne
  - b) Blache
  - c) Ritter
  - d) Humboldt
- 9) Mathematical model of glacier flow has been constructed by _____.
  - a) Hartshorne
  - b) J-F-Nye
  - c) W. M. Devis
  - d) Mackinder

- 10) The behavioral approach in Geography was introduced in _____
- a) 1960
  - b) 1970
  - c) 1980
  - d) 1990

b) Fill in the blanks.**06**

- 1) The _____ were first, who put forwarded the idea of periodic nature of monsoon.
- 2) The book entitled 'Kitab Al Hind' is written by _____.
- 3) According to the _____ man and nature are inseparable.
- 4) _____ is known as the founder of British School of Geography.
- 5) _____ American Geographer stressed regional Geography.
- 6) The _____ model is concerned with systematic description of reality.

Q.2 Answer the following.**16**

- a) Explain the concept of environmental determinism.
- b) Discuss the Erdkunde.
- c) Explain the types of model.
- d) Explain the Ritter's principle of unity in diversity.

Q.3 Answer the following questions.**16**

- a) Explain contribution of Greeks in development of Geography in the ancient period.
- b) Describe the contribution of Strabo in the development of Geography.

Q.4 Answer the following questions.**16**

- a) explain contribution of Humboldt in the development of Geography.
- b) Describe the contribution of Mackinder in the development of Geography.

Q.5 Answer the following questions.**16**

- a) Explain the dualism between regional and systematic Geography.
- b) Explain the concept of possibilism.

Q.6 Answer the following questions.**16**

- a) Describe the contribution of Vidal-de-la-Blache in the development of Geography.
- b) Give the concept and causes of quantitative revolution.

Q.7 Answer the following questions.**16**

- a) Explain dualism between physical and human Geography.
- b) Explain the positivism.

Seat No.	
----------	--

M.A./M.Sc. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
Geography
Political Geography (MAG403)

Day & Date: Friday, 14-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) प्रश्न 1 व 2 आवश्यक आहेत.

- 2) प्रश्न 3 ते 7 पैकी कोणतेही तीन सोडवा.
- 3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
- 4) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
- 5) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. 10

1) मॅकिंडरच्या हृदयभूमी सिद्धांतानुसार — यास 'मर्मक्षेत्र' असे संबोधले आहे.

अ) आंतर कोर	ब) बाह्य कोर
क) सागरी कोर	ड) मध्य कोर

2) — यांनी राजकीय भूगोलाची व्याप्तीची विभागणी सहा गटात केली आहे.

अ) हार्टशोर्न	ब) रॅटझेल्
क) हम्बोल्ट	ड) पांडुडस

3) — ही सर्वोत्कृष्ट केंद्रापसारी प्रभाव म्हणून मानली जाते.

अ) राष्ट्र ध्वज	ब) घटक राज्यांचे बातमी केंद्र
क) राष्ट्रीय संशोधन प्रयोगशाळा	ड) वांशिक (इथनिक) भेदभाव

4) — हा राज्याचा सांस्कृतिक घटक आहे.

अ) लोकसंख्या	ब) विस्तार
क) आकार	ड) स्थान

5) राजकीय घटनांच्या भूगोलाची संबधित असलेला म्हणजे — भूगोल होय.

अ) आर्थिक	ब) सामाजिक
क) राजकीय	ड) सांस्कृतिक

6) राजकीय सत्तेचे केंद्र म्हणजे — होय.

अ) राजधानी	ब) राज्य
क) राष्ट्र	ड) प्रदेश

7) 'दि इन्फ्लूयन्स ऑफ सी पावर अपोन हिस्टरी' हे पुस्तक — यांनी लिहिले.

अ) मॅकिंडर	ब) स्पाईकमन
क) महान	ड) रॅटझेल्

- 8) 38° अक्षांश रेखा ——— देशांमधील सीमारेषा आहे.
 अ) उत्तर व्हिएतनाम आणि दक्षिण व्हिएतनाम
 ब) उत्तर कोरिया दक्षिण कोरिया
 क) यु.एस.ए. आणि मेक्सिको
 ड) भारत आणि चीन
- 9) “परिधीभूमीवर जो नियंत्रण करेल तो युरोशियावर राज्य करेल, जो युरोशियावर राज्य करेल तो जगावर राज्य करेल” हे विधान ——— यांनी केले.
 अ) मॅकिंडर
 ब) हसन
 क) महान
 ड) स्पाइकमन
- 10) हिंदी महासागरातील हे ——— बेट लष्करीदृष्ट्या महत्त्वाचे आहे.
 अ) जवा
 ब) दिएगो-गार्शिया
 क) श्रीलंका
 ड) अंदमान निकोबार

ब) रिकाम्या जागा भरा.

06

- 1) मॅकिन्डर यांनी जगातील भू मंचाची विभागणी ——— गटात केली आहे.
- 2) ——— पाणी वाटप तंटो कर्नाटक व तामिळनाडू या दोन राज्यांशी संबंधीत आहे.
- 3) रेखावृत्तीय सीमा हे ——— प्रकारच्या सीमांचे उदरहरण होय.
- 4) स्वतंत्र उदयांचलची मागणी ——— साली बोडोने केली.
- 5) राजकीय भूगोल ही ——— भूगोलाची उपशाखा आहे.
- 6) स्पाईकमन यांनी लष्करी शक्तीसाठी ——— शब्द प्रयोग केला.

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) रिमलँड सिद्धांताचे महत्त्व
- ब) भारतातील एकतेतून विविधता
- क) राजधान्याची कार्ये
- ड) राजकीय भूगोलातील आधुनिक कल

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) भारताचा बदलता राजकीय नकाशाची स्पष्ट करा.
- ब) राजकीय भूगोल आणि पर्यावरणीय हस्तक्षेपावर चर्चा करा.

प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) सीमारेषांचे (सरहद्दी) वर्गीकरण स्पष्ट करा.
- ब) पश्चिम आशियाचा राजकीय आकृतीबंधाचे वर्णन करा.

प्र.5 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) राजकीय भूगोलाचे व्याप्ती आणि दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- ब) भारतातील पाणी वाटप तंटो स्पष्ट करा.

प्र.6 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) राष्ट्र निर्मितीच्या घटकांचे वर्णन करा.
- ब) हिंदी महासागराचे भूराजनैतिक महत्व वर्णन करा.

प्र.7 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) भारत आणि चीन सीमावाद स्पष्ट करा.
- ब) मॅकिंडरच्या हृदयभूमी सिद्धांतातील संकल्पना स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

M.A./M.Sc. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
Geography
Political Geography (MAG403)

Day & Date: Friday, 14-07-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Q.1 and Q.2 are compulsory.
 2) Attempt any three questions from Q. No 3 To Q. No 7.
 3) Figures to the right indicate full marks
 4) Use of Stencils is allowed.
 5) Draw neat diagrams wherever necessary.

- Q.1 A) Choose the correct alternative. 10**
- 1) According to Mackinder's Heartland Theory the "Pivot Area" is termed as

a) Inner Crescent	b) Outer Crescent
c) Insular Crescent	d) Middle Crescent
  - 2) _____ has classified scope of Political Geography into six categories.

a) Hartshorne	b) Ratzel
c) Humboldt	d) Pounds
  - 3) _____ is best classified as a centrifugal force.

a) National flag	b) State-owned news station
c) National research laboratories	d) Ethnic discrimination
  - 4) _____ is the cultural elements of the state.

a) Population	b) Size
c) Shape	d) Location
  - 5) _____ geography is concerned with the geography of political units.

a) Economic	b) Social
c) Political	d) Cultural
  - 6) A centre of political power is called _____.

a) Capital	b) State
c) Nation	d) Region
  - 7) _____ written the book 'The influence of sea power upon history'.

a) Mckinder	b) Spykman
c) Mahan	d) Ratzel
  - 8) 38° th parallel of latitude forms the boundary between _____.

a) North Vietnam and South Vietnam
b) North Korea and South Korea
c) U.S.A. and Mexico
d) India and China
  - 9) "Who controls the Rimland rules Eurasia, who rules Eurasia rules the world" is statements of

a) Mackinder	b) Hoson
c) Mahan	d) Spykman

- 10) _____ Islands in Indian Ocean is of strategic importance.
- a) Jawa
  - b) Diego-Garcia
  - c) Sri Lanka
  - d) Andaman Nicobar

B) Fill in the blanks.**06**

- 1) Mackinder arranged the land masses of the world in _____ tiers.
- 2) _____ water dispute is related with Karnataka and Tamil Nadu.
- 3) Longitudinal boundary is the example of _____ type of boundary
- 4) Separate Udayanchal State was demanded by Bodo in _____
- 5) Political geography is the sub branch of _____ geography.
- 6) Spykman introduced the word _____ in military power.

Q.2 Answer the following questions.**16**

- 1) Importance of 'Rim Land' theory
- 2) India unity in diversity
- 3) Functions of Capitals
- 4) Recent trends in Political Geography

Q.3 Answer the following questions.**16**

- a) Explain the Changing Political map of India.
- b) Discuss the Political Geography and Environmental Interface.

Q.4 Answer the following questions.**16**

- a) Explain the Classification of Boundaries.
- b) Describe the Political pattern of West-Asia.

Q.5 Answer the following questions.**16**

- a) Explain the scope and approaches of Political Geography.
- b) Explain the Water disputes in India.

Q.6 Answer the following questions.**16**

- a) Describe the factors of formation of Nation.
- b) Describe the Geopolitical significance of Indian Ocean.

Q.7 Answer the following questions.**16**

- a) Explain the boundary dispute India and China.
- b) Explain the concept of Heart Land theory by Mackinder.

Seat No.	
----------	--

M.A./M.Sc. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
Geography
Geography of Tourism (MAG408)

Day & Date: Sunday, 16-07-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) प्रश्न 1 व 2 आवश्यक आहेत.

2) प्रश्न 3 ते 7 पैकी कोणतेही तीन सोडवा.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. 10
- 1) पर्यटन भूगोल ही ——— भूगोलाची उपशाखा आहे.
 अ) आर्थिक ब) वसाहत
 क) बाजार ड) ऐतिहासिक
  - 2) आंतरराष्ट्रीय पर्यटनाच्या विकासामध्ये ——— वहातुकीचे योगदान सर्वात जास्त आहे.
 अ) जल ब) लोहमार्ग
 क) रस्ते ड) हवाई
  - 3) गव्यासाठी प्रसिद्ध असलेले राजीपूर अभ्यारण्य ——— जिल्हातील राधानगरी या ठिकाणी आहे.
 अ) सोलापूर ब) नागपूर
 क) कोल्हापूर ड) पूणे
  - 4) ——— ही संस्था पर्यटनाचे जागतिकीकरण करण्यात समाविष्ट झाली.
 अ) एम्.टी.डी.सी ब) आय.टी.डी.सी
 क) डब्लू. टी.ओ. ड) डब्लू. एच. ओ.
  - 5) कला आणि स्थापत्य ही ——— प्रकारच्या पर्यटनाची उदाहरणे आहेत.
 अ) ऐतिहासिक ब) सांस्कृतिक
 क) धार्मिक ड) आर्थिक
  - 6) भारतातील ——— राज्यामध्ये तरंगती हॉटेल्स आहेत.
 अ) बिहार ब) जम्मू आणि काश्मीर
 क) महाराष्ट्र ड) आसाम
  - 7) फुलासाठी प्रसिद्ध असलेले महाराष्ट्रातील ——— हे पठार आहे.
 अ) पाचगणी ब) कास
 क) माळवा ड) यापैकी नाही
  - 8) भारतामध्ये कृषी पर्यटनास ——— पासून सुरवात झाली.
 अ) 2003 ब) 2001
 क) 2005 ड) 2004

- 9) गीर अभयारण्य ---- साठी प्रसिद्ध आहे.
 अ) सिंह ब) वाघ
 क) हत्ती ड) अस्वल
- 10) प्रवासी एजन्सीच्या संघटनाला जुलै ---- मध्ये सुरवात झाली.
 अ) 1842 ब) 1841
 क) 1888 ड) 1843

ब) रिकाम्या जागा भरा.

06

- 1) ---- ही महाराष्ट्राची सांस्कृतिक राजधानी आहे.
- 2) ---- हा जपानमधील ज्वालामुखी पर्यटकाचे आकर्षण आहे.
- 3) I.T.D.C चे विस्तारीत रूप सांगा ----
- 4) भारतातील ---- राज्यामध्ये लोणार सरोवर आहे.
- 5) इटालीतील ---- हे शहर कलत्या मनोऱ्यासाठी प्रसिद्ध आहे.
- 6) ---- हा प्रसिद्ध धबधबा संयुक्त संस्थानामध्ये आहे.

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) पर्यटनाच्या घटकाचे वर्णन करा.
- ब) पर्यटनाच्या सकारात्मक आर्थिक परिणामावर चर्चा करा.
- क) पर्यटनाच्या व्याख्या सांगून पर्यटनाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ड) महाराष्ट्रातील ऐतिहासिक पर्यटन स्थळाची चर्चा करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) पर्यटनावर प्रभाव टाकणारे भौगोलिक घटक विशद करा.
- ब) जागतिकीकरण आणि पर्यटन स्पष्ट करा.

प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) भारतीय पर्यटन धोरणावर चर्चा करा.
- ब) महाराष्ट्रातील पर्यटनावर प्रभाव टाकणारे सांस्कृतिक घटकांवर चर्चा करा.

प्र.5 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) कृषी पर्यटन संकल्पनेवर चर्चा करा.
- ब) पर्यटन एक उद्योग वर्णन करा.

प्र.6 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) परकीय गुंतवणूकीची भारताच्या पर्यटन विकासातील भूमिका स्पष्ट करा
- ब) महाराष्ट्रातील पुळणी व तलाव पर्यटन स्थळाचे वर्णन करा.

प्र.7 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) पर्यटनाचे पर्यावरणावर होणारे परिणाम विशद करा.
- ब) उत्तर भारतातील महत्वाच्या पर्यटन स्थळांचा वृत्तात दया.

Seat No.	
----------	--

M.A./M.Sc. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
Geography
Geography of Tourism (MAG408)

Day & Date: Sunday, 16-07-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Question 1 and 2 are compulsory.
 2) Attempt any Three from Q.3 to Q.7.
 3) Figure to right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the given options. 10

- 1) Geography of tourism is sub-branch of _____ Geography.
  - a) Economic
  - b) Settlement
  - c) Marketing
  - d) Historical
- 2) The roll of _____ transportation is very important in development of International tourism.
  - a) water
  - b) rail
  - c) road
  - d) air
- 3) Dajipur sanctuary located at Radhanagari in _____ district of Maharashtra is famous for Bison.
  - a) Solapur
  - b) Nagpur
  - c) Kolhapur
  - d) Pune
- 4) _____ has involved in marketing tourism as global industry.
  - a) M.T.D.C
  - b) I.T.D.C
  - c) W.T.O
  - d) W.H.O
- 5) Art and Architecture is the best example of _____ tourism.
  - a) Historial
  - b) Cultural
  - c) Religious
  - d) Economic
- 6) Floating hotel is located in _____ state in India.
  - a) Bihar
  - b) J. & K
  - c) Maharashtra
  - d) Assam
- 7) _____ plateau is famous of flowers in Maharashtra.
  - a) Panchagani
  - b) Kas
  - c) Malaya
  - d) Non of these
- 8) Agricultural tourism starts in India scence _____.
  - a) 2003
  - b) 2001
  - c) 2005
  - d) 2004
- 9) Gir sanctuary is famous for _____.
  - a) Lion
  - b) Tiger
  - c) Elephant
  - d) Bear

Seat No.	
----------	--

**M.A./M.Sc. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
Geography of Manufacturing (MAG409)**

Day & Date: Sunday, 16-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 व 2 अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र 3 ते 7 मधील कोणतेही 3 प्रश्न सोडवा.
3) आवश्यक तेथे आकृत्या व नकाशे काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
3) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

10

- 1) जेथे कच्च्या मालाचे पक्क्या मालात रूपांतर होते त्या क्रियेला ---- असे म्हणतात.
अ) कारखानदारी   ब) शेती
क) लाकूडतोड   ड) विपणन
- 2) हा लॅटिन शब्द असून याचा अर्थ ---- असा होतो.
अ) हाताने बनविणे   ब) यंत्राने बनविणे
क) कारखान्यात बनविणे   ड) तंत्राने बनविणे
- 3) ---- देशात कारखानदारी ही मुख्यता आयात केलेल्या कच्च्या मालावर आधारित आहे.
अ) भारत   ब) यु.एस.ए.
क) जपान   ड) यू.के.
- 4) 1909 मध्ये ---- यांनी उदयोगधंद्याच्या स्थानिकीकरणाच्या सिद्धांत मांडला.
अ) डब्ल्यू. एम. डेविस   ब) वेगनर
क) अल्फ्रेड वेबर   ड) ख्रिस्टलर
- 5) ---- हा नाशवंत कच्चा माल आहे.
अ) दूध   ब) कापूस
क) लोह पोलाद   ड) डस
- 6) ---- ही समस्या औदयोगिक विकासाशी संबंधित आहे.
अ) शेती   ब) लोकसंख्या
क) शहरीकरण   ड) पर्यावरणाचा न्हास
- 7) ---- म्हणजे उपभोग्य वस्तूंच्या समावेशासह सर्व वस्तूवरील आयात नियंत्रणे हळूहळू रद्द करणे.
अ) जागतिकीकरण   ब) खाजगीकरण
क) उदारीकरण   ड) औदयोगिकरण

- 8) — देशात सर्वाधिक कामगार सूतीवस्त्र उदयोगात आढळतात.
 अ) भारत ब) श्रीलंका
 क) यु.एस.ए ड) पाकिस्तान
- 9) भारतातील — ही नदी कारखान्यातील प्रदूषित नद्यांमुळे जास्त प्रदुषित बनली आहे.
 अ) दामोदर ब) तापी
 क) गंगा ड) कावेरी
- 10) न्यू इंग्लंड औदयोगिक प्रदेश — देशात आहे.
 अ) इंग्लंड ब) अमेरिका
 क) फ्रान्स ड) जर्मनी

ब) रिकाम्या जागा भरा.

06

- 1) कारखानदारी उदयोगामध्ये — यास काळा हिरा म्हणून ओळखले जाते.
- 2) युरोपमधील हूर् नदीचे खोरे — देशातील महत्त्वाचा औद्योगिक प्रदेश आहे.
- 3) भारतात मुंबई येथील — हवामान सुती वस्त्र उद्योगाला कारणीभूत आहे.
- 4) वर्तनवादी सिद्धांत — यांनी मांडला.
- 5) भारतातील झारखंड राज्यात — हा लोह पोलाद उदयोग स्थापन झाला.
- 6) स्थान व — हे दोन घटक उदयोगधंद्याच्या स्थानिकीकरणाचे पायाभूत घटक आहेत.

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) उदयोगधंद्यांच्या स्थानिकीकरणावर परिणाम करणाऱ्या प्राकृतिक घटकांची चर्चा करा.
- ब) न्यू इंग्लंड औदयोगिक प्रदेश.
- क) रासायनिक उद्योग.
- ड) भारतातील हार्डवेअर आणि सॉफ्टवेअर उदयोग.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) कारखानदारी भूगोलाची व्याख्या सांगून व्याप्ती स्पष्ट करा.
- ब) निओ-क्लासिकल सिद्धांत विशद करा.

प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) जागतिकीकरणाचे परिणाम.
- ब) यू.एस.ए. मधील स्वयंचलीत वाहन उदयोगाची थोडक्यात चर्चा करा.

प्र.5 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) अ. वेबर यांचा उद्योगधंद्यांच्या स्थानिकीकरणाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ब) भारतातील लोह पोलाद उदयोगावर वर्णन करा.

प्र.6 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) खाजगिकीकरणाचे परिणाम स्पष्ट करा
- ब) जपानमधील हार्डवेअर आणि सॉफ्टवेअर उदयोग विशद करा.

प्र.7 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) भारतातील बदलते औदयोगिक धोरण.
- ब) पर्यावरणचा ऱ्हास व उदयोगधंदे यांचे वर्णन करा.

Seat No.	
----------	--

M.A./M.Sc. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
Geography of Manufacturing (MAG409)

Day & Date: Sunday, 16-07-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Q.1 and Q.2 are compulsory.
 2) Attempt any three questions from Q. 3 to Q. 7.
 3) Draw neat diagrams and maps wherever necessary.
 4) Figures to the right indicate full marks.
 5) Use of map stencils is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternative given in the bracket and fill in the blanks. 10

- 1) _____ is that process where raw materials are converted into final product.
 a) Manufacturing   b) Agriculture
 c) Lumbering   d) Marketing
- 2) The word 'Manufactures' has Latin route which means _____.
 a) To make by hand   b) To make by machine
 c) To make by industry   d) To make by technique
- 3) Manufacturing activity in _____ is mostly based on imported raw material,
 a) India   b) U.S.A.
 c) Japan   d) U.K
- 4) _____ first introduced famous theory of industrial location in 1909.
 a) W.M. Davis   b) A. Wegner
 c) A. Weber   d) W. Christaller
- 5) _____ is a perishable raw material.
 a) Milk   b) Cotton
 c) Iron   d) Sugar cane
- 6) _____ Problems are associate with industrial development.
 a) Agriculture   b) Population
 c) Urbanization   d) Environmental degradation
- 7) _____ means gradual abolishment of import control over including consumption goods.
 a) Globalization   b) Privatization
 c) Liberalization   d) Industrialization
- 8) The highest industrial employment in _____ is found in cotton textile industry.
 a) India   b) Shri Lanka
 b) U.S.A.   d) Pakistan
- 9) _____ river in India is highly polluted river due to industrial waste discharge.
 a) Damodar   b) Tapi
 c) Ganga   d) Cauvery

- 10) New England industrial region is situated in _____.
a) England   b) America
c) France   d) Germany

B) Fill in the blanks.

06

- 1) _____ is known as black diamond in manufacturing process.
- 2) The Rhrur basin of _____ is the most important industrial region in Europe.
- 3) The _____ climate of Mumbai has helped early growth of cotton textile industry in India.
- 4) The behavioral approach put forward by _____.
- 5) The _____ steel plant is located in Jharkhand state in India.
- 6) Site and _____ are the two basic factors of the industrial location.

Q.2 Answer the following.

16

- a) Discuss the physical factors affecting on localization of manufacturing industry.
- b) New England industrial region.
- c) Chemical Industry.
- d) Hardware and Software industry in India.

Q.3 Answer the following.

16

- a) Define manufacturing and explain the Scope of manufacturing geography.
- b) Explain the Neo-classical theory.

Q.4 Answer the following.

16

- a) Effects of Globalization.
- b) Discuss the automobile industries in U.S.A

Q.5 Answer the following.

16

- a) Explain in details industrial location theory of Weber.
- b) Iron and steel industries in India.

Q.6 Answer the following.

16

- a) Discuss the effect of privatization.
- b) Explain Hardware and Software industry in Japan.

Q.7 Answer the following.

16

- a) Changing industrial policy in India.
- b) Describe manufacturing industries and environmental degradation.